
DISPOSISJON FOR INNLEDNINGSFOREDRAG

OSLO TINGRETTS SAK 22-165021TVI-TOSL/04

**ADVOKATENE ASLE BJELLAND,
AMUND NOSS OG SIGURD HØINES**

1.	INNLEDNING.....	2
2.	RETTLIGE UTGANGSPUNKTER	5
3.	OVERSIKT OVER SAKSØKERNES ANFØRSLER.....	8
4.	KRONOLOGISK OVERSIKT	12
5.	VANNFORSKRIFTEN OG VANNDIREKTIVET	16
6.	AVFALLSFORSKRIFTEN OG MINERALAVFALLSDIREKTIVET	23
7.	MILJØKONSEKVENSENE	27
8.	ALTERNATIV TIL SJØDEPONI.....	37
9.	OMFANGET AV TILLATT FORURENSNING	63
10.	PÅSTAND	68

1. INNLEDNING

1.1 Formålet med fjordsøksmålet

- Hindre at Førdefjorden blir en avfallsplass for 170 millioner tonn gruveavfall
- Avklare EØS-reglens betydning for norsk miljørett

1.2 Saksøkernes tre overordnede innsigelser

- * Tillatelsene bygger på en uriktig forståelse av EØS-rettslige miljøkrav
- * Det finnes en bedre driftsform uten sjødeponi som skulle ha vært utredet og pålagt
- * Miljøkonsekvensene vil mer alvorlige enn det som er forutsatt i tillatelsen

1.3 Saksøkerne

- Norges naturvernforbund (NNV)

Formålsbestemmelse: «*Naturvernforbundet vil arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrenser i naturen.*»

- Natur og Ungdom (NU)

Formålsbestemmelse: «*Natur og Ungdom har som formål å arbeide for framsynt disponering av, vern om og en jevnere fordeling av verdens ressurser, gjennom opinions-skapende og aktiviserende arbeid blant ungdom.*»

- Ikke omtvistet at saksøkerne har rettslig interesse i å få dom for at vedtakene er ugyldige

1.4 Tvistegjenstanden

- Kongelig resolusjon 19.02.2016 **U 1877**
- Klima- og miljødepartementets vedtak 23.11.2021 **U 2350**
- Miljødirektoratets vedtak 23.06.2023 **U 6806**
- Nærings- og fiskeridep.s vedtak 06.05.2022 **U 2371**

1.5 Førdefjorden

- Havforskningsinstituttets uttalelse 29.10.2010, (U 960), U 969
gjengitt i brev fra Naturverndirektoratet 16.03.2012

«[...] fjorden har rene bunnsedimenter, en rik bunnfauna, koraller, svamper, viktige gytefelt og oppvekstområder (ålegrasenger) for kysttorsk, gyteområder for kveite, breiflabb og sild, rødlistede dypvannsfisk og tilhørende vassdrag med rødlistet elvemusling og ål (fredet etter havressursloven). I så måte kan en si at Førdefjorden er rik, med et høyt biologisk naturmangfold som følge av å være en lite påvirket fjord med god vannutskiftning.»
- Førdefjorden har et rikt artsmangfold som inkluderer flere sårbare og truede arter
- Artsmangfoldet er fortsatt ikke fullstendig kartlagt
- Artikkel publisert på HI nettside 21.06.2023 U 7074
med opplysninger om nye funn
 - * Bambuskorall
 - * Gytende blålange
 - * Skolest med unik genetikk
- Kart
 - * Førdefjorden og planlagt deponiområde HD 4
 - * Planlagt prosessområde og deponiområde HD 5
 - * Terskeldyp i Førdefjorden HD 6
 - * Nasjonal laksefjord og nasjonalt laksevassdrag HD 7
 - * Førdefjorden ytre HD 8
 - * Oppdrettsvirksomhet, rekefelt, gytefelt for torsk HD 9
 - * Oversiktskart fra artikkel i A-magasinet HD 10
- Beskrivelse av tilstanden til vannforekomsten «Førdefjord-ytre» på www.vann-nett.no
 - * Økologisk tilstand: God
 - * Kjemisk tilstand: God

1.6 Nordic Minings gruveprosjekt

- Beskrivelse av gruvedriften
 - * Planlagt gruvedrift - skjematisk oversikt **HD 2**
 - * Flyfoto av planlagt prosjektområde **HD 10**
 - * Skisse av planlagt prosjektområde **HD 11**
 - * Beskrivelse i Kgl. res. 19.02.2016 **U 1877**
 - * Bilde av operasjon i avfallshåndteringsplan **U 6512**
- Har planlagt 39 års drift, med et malmuttak på 57 millioner tonn til oppredning **(U 6517)**
 - * Dagbruddsdrift i 15 år **(U 6511)**
 - * Underjordsdrift i 18 år **(U 2054)**
 - * Oppredning uten bryting av berg i 6 år **(U 6515)**
- Rutil (titandioksid)
 - * Bruksområder **U 7670, 7675**
 - * Markedsutsikter **U 7676**
 - * Artikkel fra SNL, «titandioksidpigmenter» **U 7082**
 - * Verdensproduksjon **U 1320**
- Granat
 - * Bruksområder **U 7677**
 - * Markedsutsikter **U 7678**
- Økonomien i prosjektet **U 7689**

1.7 Forholdet mellom Nordic Mining og AMR

- Vesentlige forskjeller mellom prosjektene
- Tvist mellom selskapene vil bli avgjort av Høyesterett i 1. kvartal 2024

1.8 Videre opplegg

2. RETTSLIGE UTGANGSPUNKTER

2.1 Plan- og bygningsloven

- Større tiltak krever reguleringsplan, **(JU 84)**
jf. § 12-1 tredje ledd
- Reguleringsplanen i saken er ikke angrepet

2.2 Forurensningsloven

- Forurensning er i utgangspunktet forbudt, **JU 39**
jf. § 7 første ledd

«Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.»

- Nordic Minings prosjekt innebærer forurensning, **JU 38**
jf. § 6 første ledd

«Med forurensning forstås i denne lov:

1. *tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen,*
2. *støy og rystelser,*

[...]

som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet»

- Nødvendig med forurensningstillatelse (utslippstillatelse) etter § 11 første ledd **JU 40**

«Forurensningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til virksomhet som kan medføre forurensning»

- Slik tillatelse kan gis etter en kost-nyttevurdering beskrevet i § 11 femte ledd

«Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkårene etter § 16, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre.»

- Enighet om at skjønnnet etter § 11 er et fritt skjønn

2.3 Mineralloven

- Større uttak av mineralforekomster krever driftskonsesjon etter § 43 **JU 101**

- Tildeling av driftskonsesjon skal skje i tråd med de grunnleggende hensynene i § 2 **JU 94**

«Innenfor rammen av § 1 skal forvaltning og bruk av mineralressursene etter denne lov ivareta hensynet til:

- a. verdiskaping og næringsutvikling,*
- b. naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv,*
- c. omgivelsene og nærliggende områder under drift,*
- d. miljømessige konsekvenser av utvinning, og*
- e. langsiktig planlegging for etterbruk eller tilbakeføring av området»*

- Enighet om at skjønnnet etter § 43 er et fritt skjønn

2.4 Vanndirektivet og vannforskriften

- Vanndirektivet er en del av EØS-avtalen **JU 1507**

- Vannforskriften gjennomfører vanndirektivet i norsk rett og skal tolkes i samsvar med direktivet **JU 319**

- Fastsetter miljømål for vannforekomster

- Miljømålene for overflatevann fremgår av vannforskriften § 4 første ledd **JU 321**

«Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenoprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand, i samsvar med klassifiseringen i vedlegg V og miljøkvalitetsstandardene i vedlegg VIII. [...]»

- § 4 første ledd inneholder også et forbud mot forringelse av tilstanden i overflatevannet

- Forringelse er bare tillatt dersom vilkårene i vannforskriften § 12, tolket i samsvar med direktivet, er oppfylt **JU 324**

2.5 Mineralavfallsdirektivet og avfallsforskriften

- Mineraldirektivet er en del av EØS-avtalen **JU 1716**
- Avfallsforskriften kapittel 17 gjennomfører mineralavfallsdirektivet i norsk rett og skal tolkes i samsvar med direktivet
- Kapitlets virkeområde, jf. § 17-2 første punktum **JU 292**
 - «Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder for håndtering av mineralavfall. [...]»
- Definisjon av «avfallsanlegg», jf. § 17-3 bokstav h **JU 292**
 - «område på land, i sjø eller i vassdrag som er utpekt til oppsamling eller deponering av mineralavfall, i fast form, væskeform, løsnings eller suspensjon. [...]»
- Den som skal drive et mineralavfallsanlegg må ha tillatelse til dette etter forskriften, jf. § 17-4 **JU 293**
 - «Den som skal drive et avfallsanlegg for mineralavfall som kan medføre forurensning eller virke skjemmende, må ha tillatelse fra forurensningsmyndigheten etter dette kapitlet. Denne tillatelsen skal være en integrert del av virksomhetens tillatelse etter forurensningsloven § 11.
 - Tillatelse skal ikke gis med mindre den driftsansvarlige oppfyller alle relevante krav i dette kapitlet med vedlegg.»
- Kravene til innholdet av en slik tillatelse fremgår av § 17-6 **JU 293**
 - «Tillatelse til drift av avfallsanlegg skal minst inneholde:
 - a. forurensningsmyndighetenes klassifisering av avfallsanlegget i henhold til kriteriene i vedlegg III til dette kapitlet
 - b. krav til plassering av avfallsanlegget
 - c. godkjent avfallshåndteringsplan
 - d. om påkrevd, krav til tilfredsstillende finansiell sikkerhet
 - e. krav til rapportering»

3. OVERSIKT OVER SAKSØKERNES ANFØRSLER

3.1 Ugyldighetsgrunn nr. 1:

Uriktig tolkning av vannforskriften § 12 (2) bokstav b

- Vannforskriften § 12 (2) bokstav b må fortolkes i samsvar med vanndirektivet art. 4 nr. 7 bokstav c, som stiller krav om at det må foreligge en «overriding public interest» **JU 324**
JU 1518
- Ord og uttrykk benyttet i EU-rettslige bestemmelser skal tolkes autonomt **(JU 2601)**
- Kravet om «overriding public interest» etablerer en høy terskel for å tillate forringelse av vannressurser. Det kreves noe mer enn at samfunnsnyttene er større enn tap av miljøkvalitet
- Staten har feiltolket vilkåret, og lagt til grunn samme vurderingstema som etter forurensningsloven § 11
- Vedtakenes vurdering av dette spørsmålet bygger derfor på et uriktig rettslig utgangspunkt
- Dette er en rettsanvendelsesfeil som utvilsomt kan ha virket inn på vedtakene. Retten må derfor oppheve vedtakene, slik at forvaltningen kan vurdere saken i full bredde basert på et riktig vurderingstema
- Dette resonnementet er tilstrekkelig til å avgjøre hele saken. Saken kunne ha vært delt
- Staten anfører at domstolen likevel kan opprettholde vedtakene og viser til at spørsmålet om vilkårene i § 12 er oppfylt «er rettsanvendelse som retten kan prøve fullt ut» **U 3298**
U 6631
- Saksøkerne bestrider at domstolen kan reparere en rettsanvendelsesfeil. Saken må tilbake til forvaltningen for en ny vurdering. Dette følger av:
 - * Alminnelige prinsipper om arbeidsdelingen mellom domstolene og forvaltningen, jf. HR-2017-331-A (Vrakfjerning) avsn. 97 **JU 936**
 - * EØS-rettslige prinsipper om at forvaltningsvedtak må være «properly reasoned», jf. EU-domstolens sak C-372/04, *Watts*, avsn. 117 **JU 1901**

**3.2 Ugyldighetsgrunn nr. 2:
Vilkåret i vannforskriften § 12 (2) bokstav b
er ikke oppfylt**

- Staten legger opp til at retten skal prøve fullt ut om vilkårene i vannforskriften § 12 er oppfylt, og at retten i sin vurdering også kan legge vekt på andre hensyn enn dem som er tillagt vekt i vedtaket, særlig EUs ønske om å være mer selvforsynt med titan
- Dersom retten skal foreta en slik vurdering, vil saksøkerne anføre at vilkåret om «overriding public interest» ikke er oppfylt
- Dette gjelder uansett om «overriding public interest» anses å oppstille en høyere terskel enn forurensningsloven § 11 eller ikke
- For at retten skal kunne gjøre den avveiningen som staten legger opp til, er det nødvendig å gi retten et helhetlig bilde av tiltakets miljøkonsekvenser

U 6631

**3.3 Ugyldighetsgrunn nr. 3:
Det forelå ikke en godkjent avfallshåndteringsplan da
tillatelsen til drift av mineralavfallsanlegg ble gitt**

- Nordic Mining fikk en tillatelse til å drive mineralavfallsanlegg gjennom KLDs vedtak om utslippstillatelse av 5. juni 2015
- Enighet mellom partene om at denne tillatelsen ikke inneholdt en godkjent avfallshåndteringsplan. Dette er i strid med avfallsforskriften § 17-6 bokstav c
- * Avfallshåndteringsplanen ble godkjent åtte år senere, jf. vedtak av 23. juni 2023
- * Mineralavfallsdirektivet åpner ikke for en slik «to trinns-prosess»
- * Etterfølgende utforming og godkjenning vil stride mot avfallsforskriftens og mineraldirektivets formålsbestemmelser. Det begrenser også allmennhetens påvirkningsmuligheter
- Vedtakene er ugyldige fordi det ikke forelå en godkjent avfallshåndteringsplan da tillatelsen til drift av mineralavfallsanlegg ble gitt

U 1802

JU 294

U 6806

3.4 Ugyldighetsgrunn nr. 4: Miljøkonsekvensene av et sjødeponi er undervurdert og utilstrekkelig utredet

- Saksøkerne vil at avveiningene i vedtaket er basert på flere uforsvarlige prognoser og uriktige faktiske forutsetninger
- For domstolen vil saksøkerne konsentrere seg om tre prognoser som må ha vært helt avgjørende for beslutningen om å tillate sjødeponi

1) Partikkelspredning: **(U 1881)**
«sannsynligheten for spredning vurderes som lav»

2) Skade på marine arter: **(U 1888)**
«sannsynligheten for alvorlig eller irreversibel skade på marine arter i Førdefjorden vurderes som liten»

3) Påvirkning på sjømat (sikkerhet og omdømme): **(U 1884, 1885)**
*«lite sannsynlig at den planlagte deponeringen vil ha negativ effekt på sjømattryggheten» og
«mulige negative effekter for fiskeri- og oppdrettsvirksomhet, som vurderes som begrensede»*

- Vedtakene kan kjennes ugyldige fordi de bygger på uforsvarlige prognoser, eller fordi utredningsplikten etter forvaltningsloven ikke er oppfylt

JU 21

3.5 Ugyldighetsgrunn nr. 5: Det skulle vært valgt eller utredet en driftsform uten sjødeponi

- Det er mulig å utvinne rutil og granat ved ren underjordsdrift uten sjødeponi
 - * Driftsformen er teknisk mulig og uten uforholdsmessige kostnader, men muligens med noe redusert lønnsomhet
 - * Ved ren underjordsdrift er det mulig å kombinere tilbakefylling og salg av avgangsmasser med deponering av avgang i dedikerte bergrom
- Utvinning av rutil og granat kan dermed oppnås «med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre», jf. vannforskriften § 12 (2) bokstav c

JU 324

- Terskelen for å konstatere «manglende teknisk gjennomførbarhet» er svært høy
 - * EU Kommisjonen, *Guidance Doc. No. 36, Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7)*, s. 56 **U 3866**
“Technical infeasibility is justified if no technical solution is available.”
 - * Gabrielsen, *EØS-rettslige krav til miljøtilstanden i kystvann*, Marlus no. 539 (2020) s. 60 **JU 2621**
«Bare i situasjoner der det ikke eksisterer noen alternativ vesentlig miljømessig bedre teknisk løsning, er kriteriet oppfylt.»
- Alternativet uten sjødeponi vil heller ikke medføre «uforholdsmessig store kostnader»
- Vilkåret for å tillate forringelse jf. vannforskriften § 12 (2) bokstav c er dermed ikke oppfylt
- Dessuten bygger tillatelsen etter forurensingsloven § 11 på en uriktig faktisk forutsetning om at et alternativ uten sjødeponi ikke er realistisk
- Staten har heller ikke gjort nok for å undersøke og avklare om sjødeponi kan unngås. Utredningsplikten etter forvaltningsloven er ikke oppfylt

3.6 Ugyldighetsgrunn nr. 6: Tillatt forurensning har for stort omfang

- Prosjektet, slik det nå beskrives, vil medføre en årlig produksjon av ca. 1,3 millioner tonn avgangsmasse, totalt ca. 48 millioner tonn over 39 år
- Utslippstillatelsen gir likevel Engebø Rutile rett til å deponere inntil 4 millioner tonn avgangsmasse i Førdefjorden per år, totalt inntil 170 millioner tonn
- Majoriteten av mengdene i den nye utslippstillatelsen gjelder dermed en mulig fremtidig forurensning av Førdefjorden med et ukjent omfang, i en ukjent tidsperiode, og med et ukjent behov
- Omfanget av tillatelsen er i strid med den skrittvisse tilnærmingen som kreves etter vannforskriften § 12, tolket i samsvar med føre-var-prinsippet

- Heller ikke forurensningsloven § 11, tolket i lys av føre-var-prinsippet og Grunnloven § 112, åpner for å tillate forurensning som kan vise seg å være unødvendig, særlig når man mangler faktisk kunnskap om miljøeffektene av et sjødeponi
- Uansett er omfanget av tillatelsen så mangelfullt begrunnet av utslippstillatelsen er ugyldig også av denne grunn, jf. forvaltningsloven § 25 og § 41

JU 25, 31

4. KRONOLOGISK OVERSIKT

4.1 Innledning

Hjelpedokument – Tidslinje, forvaltningsprosessen

HD 20

4.2 Reguleringsplan og utslippstillatelse

4.2.1 Kommunal behandling av reguleringsplan og søknad om utslippstillatelse

25.10.07	Forslag til planprogram	(U 77), U 83, U 98
15.11.07	Kommunen vedtok planprogrammet	(U 103), U 111
08.08.08	Søknad om utslippstillatelse	(U 113)
10.06.09	Revidert søknad om utslippstillatelse	(U 157), U 159
19.02.09	Forslag til reguleringsplan med KU	U 293, U 425
25.09.09	Høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet	(U 428), U 435
10.09.10	Innsigelse fra Fiskeridirektoratet region vest	(U 437), U 440
15.03.11	Fylkesmannen gjennomfører mekling	(U 441)
11.05.11	Godkjenning av reguleringsplanen	(U 443), U 567, U 3377
23.06.11	Saken oversendes Miljødepartementet	(U 869)

4.2.2 Miljødepartementet innhenter innspill i saken

14.11.11	Brev fra KLIF til Nordic Mining	(U 876)
20.01.12	Brev fra Nordic Mining til KLIF	(U 878), U 881, U 890
12.01.12	Brev fra Fiskeridirektoratet til Fiskeridep.	(U 944), U 951

20.02.12	Brev fra Havforskningsinstituttet til KLD	(U 953), U 958
16.03.12	Brev fra Naturforvaltningsdirektoratet til KLD	U 960
19.03.12	Brev fra KLIF til KLD	(U 1005), U 1072
02.04.12	Brev fra Næringsdepartementet til KLD	(U 1191), U 1194
10.04.12	Brev fra Fiskeridepartementet til KLD	U 1215
15.11.12	Brev fra KLIF til KLD	(U 4921)
4.2.3	<i>Miljødepartementet ber om ytterligere informasjon og anbefalinger, og fatter vedtak om utslippstillatelse</i>	
13.03.13	Brev fra KLD til Nordic Mining mfl.	U 1242
31.05.13	Måle- og undersøkelsesprogram	(U 1284)
07.10.13	Sundvolden-plattformen	
05.08.14	Brev fra HI til Miljødirektoratet	(U 1287), U 1288
30.09.14	Brev fra Nordic Mining til KLD	U 1303
– 29.09.14	DNV GL: Strømforhold og partikkelspredning i Førdefjorden	(U 4564)
– 10.11.14	DNV GL: Marinbiologisk tilleggsundersøkelse i Førdefjorden	(U 1551), U 1554
– XX.09.14	Nordic Mining, Plan for deponering og beskrivelse av avgangssystem	(U 4783)
15.10.14	Brev fra KLD til Miljødirektoratet	(U 1513)
27.10.14	Brev fra Havforskningsinstituttet	(U 1445)
28.10.14	Brev fra Fiskeridirektoratet	(U 1457)
29.10.14	Brev fra Mineraldirektoratet	(U 1509)
04.11.14	Brev fra Miljødirektoratet til KLD	U 1515
15.12.14	Brev fra KLD til Miljødirektoratet	(U 1625)
13.02.15	Brev fra Miljødirektoratet til KLD	(U 3698), U 3703
<u>05.06.15</u>	<u>Miljødepartementet gir utslippstillatelse</u>	U 1802
	Selve tillatelsen	(U 1832)

4.2.4 Kommunaldepartementet godkjenner reguleringsplanen

- 05.02.15 Brev fra KLD til Kommunaldepartementet (U 1633)
17.04.15 Reguleringsplanen godkjennes (U 1779)

4.2.5 Utslippstillatelsen påklages – klagen tas ikke til følge

- 08.06.15 Klage fra NU og Naturvernforbundet (U 1849)
21.05.15 Klage fra Norske Lakseelver (U 1860)
24.09.15 Brev fra Miljødirektoratet til KLD (U 5007)
08.10.15 Brev fra Miljødirektoratet til KLD (U 5016)
18.01.16 Brev fra Miljødirektoratet til KLD (U 1871)
19.02.16 Kongelig resolusjon U 1877
29.09.16 Miljødirektoratet endrer tillatelse (U 1891)
06.02.20 Begjæring om omgjøring fra NU (U 2024)
26.06.20 Avslag på begjæring om omgjøring (U 2082), U 2084

4.2.6 Endring av tillatelsen

- 10.06.20 Søknad om endring av utslippstillatelse U 2050
04.09.20 Høringsuttalelse Naturvernforbundet og NU (U 2276)
Udatert Høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet (U 2284)
18.01.21 Vedtak om revidert utslippstillatelse U 2297
15.02.21 Klage fra flere miljøvernorganisasjoner (U 2326)
07.06.21 Miljødir. oversender klage til KLD (U 4903), U 4904
23.11.21 KLD stadfester revidert tillatelse (U 2350), U 2352
15.05.22 Søksmålsvarsel (U 3101)
36.05.22 Svar på søksmålsvarsel fra KLD (U 3107)

4.2.7 Godkjenning av avfallshåndteringsplan og ny endring av utslippstillatelsen

- 03.07.22 Utkast til avfallshåndteringsplan (U 2402)
22.08.22 Høringssvar fra Arctic Mineral Resources (U 2473), U 2478

10.08.22	Høringssvar fra Havforskningsinstituttet	(U 2487)
14.09.22	Høringssvar fra Agnar Kvellestad	(TU 1 - 46)
28.09.22	Høringssvar fra Naturvernforbundet og NU	(U 2497)
05.12.22	Brev fra Miljødirektoratet til Nordic Mining	(U 4065)
26.03.23	Oppdatert utkast til avfallshåndteringsplan	U 6495, U 6609
01.07.20	SINTEF, DREAM modelling in Førdefjorden	(U 7007)
24.04.23	Brev fra Nordic Mining til Miljødirektoratet	(U 6652)
<u>23.06.23</u>	<u>Vedtak fra Miljødirektoratet</u>	U 6806

4.3 Driftskonsesjon

01.02.19	Nordic Minings søknad om driftskonsesjon	(U 1912)
31.01.19	Driftsplan	(U 1926)
01.10.19	Høringsuttalelse fra flere miljøorganisasjoner	(U 1990)
14.10.19	Høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet	(U 1998), U 2000
17.06.20	Mineraldirektoratet tildeler driftskonsesjon	(U 2052)
08.07.20	Klage fra AMR	(U 2087)
12.08.20	Klage fra Natur og Ungdom	(U 2240)
21.08.20	Klage fra Naturvernforbundet	(U 2252)
11.05.21	Updated Definitive Feasibility Study	(U 2540)
19.12.21	Brev fra Miljødirektoratet til KLD	(U 4889)
<u>06.05.22</u>	<u>NFD opprettholder vedtaket</u>	(U 2371)

4.4 Gruveprosjektet til Arctic Mineral Resources

30.06.21	Søknad om driftskonsesjon fra AMR	(U 2661)
–	Driftsplan	(U 2676), U 2687
–	Pre-Feasibility Study	(U 5447)
–	Budsjett	(U 3549)
25.05.22	Mineraldirektoratets avslag på søknad	(U 2704)

5. VANNFORSKRIFTEN OG VANNDIREKTIVET

5.1 Innledning

- Oversikt over vannforskriften **JU 320**
- Innlemmelse av vanndirektivet i EØS-avtalen
 - * St.prp. nr. 75 (2007-2008) **JU 479**
 - * Vanndirektivet (norsk versjon) **JU 1553**
- Klassifisering av økologisk tilstand: fem ulike kategorier, jf. vedlegg V punkt 1.2 **JU 343**
- Forringelse av vannkvalitet er forbudt
 - * Vannforskriften § 4 første ledd: Miljømål for overflatevann **JU 321**
«Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenoprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand, i samsvar med klassifiseringen i vedlegg V og miljøkvalitetsstandardene i vedlegg VIII. [...]»
 - * En streng rettslig forpliktelse til å beskytte og forbedre vannkvalitet
 - * Relevant vannforekomst: Førdefjorden-ytre **U 3697**
 - * Definert som kystvann
 - * «Forringelse» etter vannforskriften foreligger der ett kvalitetselement forringes, selv om ikke vannforekomstens samlede klassifisering reduseres, jf. C-461/13, *Bund für Umwelt*, avsnitt 70 **(JU 2029)**

5.2 Enighet om at økologisk tilstand går fra god til dårlig

- 19.03.12 Brev fra KLIF **(U 1061)**
- 13.11.14 Brev fra Miljødirektoratet **(U 1537)**
- 05.02.15 Brev fra Miljødep. til Kommunaldep. **(U 1640)**
- 13.02.15 Brev fra Miljødirektoratet Til KLD **(U 3702)**
- 05.06.15 KLDs utslippstillatelse **(U 1829)**

19.02.16 Kongelig resolusjon (U 1886)

23.11.21 KLDs reviderte utslippstillatelse (U 2352)

17.06.20 Mineraldirektoratets driftskonsesjon (U 2074)

5.3 Enighet om at forskriften skal tolkes i samsvar med vanndirektivet

– Sammenligning av ordlyd i forskrift og direktiv HD 1

– Statens tilsvaer U 3296

De to vilkårene i direktivet artikkel 4 (7) er alternative, og vannforskriften § 12 (2) bokstav b gjennomfører begge. Partene er enige om at det aktuelle alternativet i denne saken er «overriding public interest»/«væsentlige samfunnsinteresser».

– Brev fra Miljødepartementet til ESA av 15. 12.2021 U 2984, 2987

– Miljødepartementets høringsnotat 30.08.2023 JU 1390

– Inge Lorange Backer, *Innføring i naturressurs- og miljørett*, 5. utgave (2012), s. 293 JU 2430

5.4 Uenigheten mellom partene: den generelle tolkningen av kravet om «overriding public interest»

Statens syn, slik det fremgår av sluttinnlegget, er at «[d]irektivet oppstiller ikke et krav til kvalifisert interesseovervekt» U 3297

Saksøkernes syn:

– Det må foreligge overordnede samfunnshensyn. Tiltaket må være nødvendig for å løse samfunnsoppgaver av stor betydning, f.eks. energiforsyning, flomsikring, kommunikasjon e.l.

– Vilkåret er strengere enn en alminnelig kost nytte-vurdering. Dette følger allerede av en ren ordlydstolkning og en sammenligning av de to alternative vilkårene i direktivteksten

– Det er ikke tilstrekkelig å vise til den ordinære samfunnsnyttens oppståelse ved at en lønnsom industrivirksomhet gir grunnlag for skatteinntekter og arbeidsplasser

5.5 Vedtakene bygger på et uriktig vurderingstema

KLIFs anbefaling til Miljødepartementet 19.03.2012 U 1005, U 1061

- * Vurdering av vannforskriften, s. 57

«Krav om at samfunnsnyttene skal være større enn tap av miljøkvalitet er en forutsetning for tillatelse etter forurensningsloven generelt, jf. vår vurdering i kapittel 8.»

- * I kapittel 8 foretas den alminnelige avveiningen av interesser etter forurensningsloven § 11

U 1069

Miljødirektoratets oppdaterte vurdering av vannforskriften 13.11.2014 U 1535

U 1535

- * En gjennomgang av vilkårene i vanndirektivet § 12 annet ledd

- * Nevner ikke bokstav b

U 1537

Miljødepartementets utslippstillatelse 05.06.15 U 1802

U 1802

- * Viser kun til formuleringen i forskriften, jf. s. 20 i vedtaket

U 1821

«For det andre må samfunnsnyttene av gruvevirksomheten være større enn tapet av miljøkvalitet.»

- * Fremgår videre at departementet har forstått kravet som nøyaktig det samme som kravet etter forurensningsloven § 11

«Krav om at samfunnsnyttene skal være større enn tap av miljøkvalitet er en forutsetning for tillatelse etter forurensningsloven generelt, jf. vurderingene i kapittel 7.»

- * I kapittel 7 foretar departementet den alminnelige avveiningen av interesser etter forurensningsloven § 11

U 1827

Kongelig resolusjon av 19. februar 2016 U 1877

U 1877

- * Henviser bare til Miljødepartementets vedtak

U 1886

«Det er gjort grundige vurderinger av om tiltaket er i strid med EUs vanndirektiv som er gjennomført i vannforskriften. Departementets vurdering er at tiltaket ikke er i strid med vannforskriften og dette er det nærmere redegjort for i punkt 4.6.7 i vedtaket.»

Vurderingstemaet er ikke nærmere beskrevet i senere vedtak:

- * Mineraldirektoratets vedtak 17. juni 2020 **(U 2074)**
- * Miljødirektoratets vedtak av 18. januar 2021 **(U 2300)**
- * Miljødepartementets vedtak av 23. nov. 2021 **(U 2353)**
- * Næringsdepartementets vedtak 6. mai 2022 **(U 2371)**
- * Miljødirektoratets vedtak 23. juni 2023 **U 6807**

«En vurdering av blant annet hensynet til verdiskaping, sysselsetting, fordelingsvirkninger og tilgang til mineraler i Norge og Europa veid opp mot de miljøhensyn som gjorde seg gjeldende i saken, tilsa etter vårt syn at det var grunnlag for å gi tillatelse etter forurensningsloven § 11 og at vilkårene for å tillate en forringelse av den berørte vannforekomsten var oppfylt, jf. for så vidt vannforskriften § 12 (2) bokstav b og vannrammedirektivets art. 4 nr. 7 om «væsentlige samfunnsinteresser»/ «overriding public interest» som betingelse for å tillate slik forringelse.»

5.6 De hensynene som er vektlagt i vedtakene oppfyller ikke kravet om «overriding public interest»

Kongelig resolusjon av 19. februar 2016 **(U 1877)**

- * Punkt om «samfunnsnyttene ved tiltaket» **U 1887**

«Departementet vurderer at de framtidige inntektene fra gruvevirksomheten er den dominerende nytteeffekten for det norske samfunnet som helhet.»

KLDs vedtak av 5. juni 2015

- Punktet om vannforskriften på s. 20 viser videre til vurderingen i vedtakets kapittel 7 **U 1821**
- I vedtakets kapittel 7 foretas den generelle avveiningen etter forurensningsloven § 11 **U 1827**
- Fordelene ved vedtaket er beskrevet på s. 28 i vedtaket **U 1829**

- Statens inntjening fremhevet som den sentrale fordel

«Når det gjelder fordelene for samfunnet av den planlagte gruvevirksomheten vises det til kap. 6 om fordeler og fordelingsvirkninger foran og til kunnskapsgrunnlaget redegjort for i Miljødirektoratets anbefaling kapittel 4. De fremtidige inntektene fra gruvevirksomheten vil være den dominerende nytteeffekten for samfunnet som helhet. Lokalt vil en økning i skatteinntekter og sysselsetting kunne ha vesentlig betydning. Det er vurdert at dette prosjektet samlet sett vil gi store inntekter til samfunnet.»

- I kapittel 6 i vedtaket blir det lagt vekt på

U 1825

- * Inntjening for selskapet, kommunen og staten
- * Sysselsetting
- * Oppgradering av strømtilførsel i området

- Det legges ikke vekt på hensynet til å sikre mineraltilgangen i EU. Heller ikke dekning av etterspørselen på verdensmarkedet fremheves som et selvstendig hensyn, men kun i en vurdering av om virksomheten vil sikre sysselsetting i et langsiktig perspektiv

Miljødirektoratets anbefaling av 13. februar 2015

U 3765

- Kapittel 4

- * Inntjening fremhevet som den sentrale fordel, jf. s. 69

U 3766

«I punktene under har vi gjort en grov vurdering av de samfunnsøkonomiske og lokale nytteeffektene vi anser som de potensielt mest betydningsfulle. Det er helt klart at det er de framtidige inntektene fra gruvevirksomheten som vil være den dominerende nytteeffekten for det norske samfunnet som helhet. Inntektene fordeles mellom lønnstakere og aksjonærer, og som skatteinntekter til kommuner, fylkeskommune og stat.»

Sammenfatning

Staten har i sine vedtak nærmest utelukkende lagt vekt på den ordinære samfunnsnyttens oppstår når en industrivirksomhet er lønnsom

De hensynene som er tillagt avgjørende vekt i vedtaket oppfyller derfor ikke kravet om «overriding public interest»

5.7 Kommunikasjonen mellom ESA og norske myndigheter

5.7.1 ESA-sak 77424: Førdefjorden

19.05.15	Klage fra Naturvernforbundet mfl. til ESA	(U 3889)
12.06.15	Brev fra KLD til ESA	(U 3898)
14.06.16	Brev fra ESA til Naturvernforbundet	U 3902
–	ESAs prøving begrenser seg til å kontrollere for « <i>manifest error of assessment</i> »	U 3913, 3914
29.07.16	Brev fra Naturvernforbundet til ESA	(U 3918)
26.10.16	Brev fra ESA til Naturvernforbundet	U 3932
18.01.17	Beslutning fra ESA om å lukke saken	(U 3936)
18.01.17	Begrunnelse fra ESA for lukking av sak	U 3941

5.7.2 ESA-sak 78448: Repparfjorden (og delvis Førdefjorden)

22.12.15	Klage fra diverse miljøorganisasjoner til ESA	U 3949
05.02.16	KLD oversender informasjon til ESA	
16.07.21	Begrunnelse fra ESA om å lukke saken	U 3959
–	ESA understreker at unntaksbestemmelsen i artikkel 4 nr. 7 skal fortolkes « <i>restrictively</i> »	U 3967
–	ESA opplyser om opprettelsen av en egeninitiert sak	U 3972
08.12.21	ESAs stenging av sak 78448	U 5153

5.7.3 ESA-sak 80570: Ranfjorden mfl.

16.07.21	Begrunnelse fra ESA for lukking av saken	U 3974
08.12.21	Beslutning fra ESA om lukking av saken	U 3993

5.7.4 ESA-sak 86194: Egeninitiert sak om vanndirektivet og sjødeponi

26.10.21	Brev fra ESA til KLD	U 3996
----------	----------------------	---------------

15.12.21 Svar fra KLD **U 2984**

18.02.22 ESA spør interessenter om informasjon

01.03.22 Frist for innsending av informasjon

ESA vurderer nå den innkomne informasjonen

5.7.5 *ESA lukker saker*

15.12.22 ESAs beslutning om lukking av 60 saker **(U 5172)**

5.8 **Sammenfatning**

- Den gjeldende ordlyden i vannforskriften gir inntrykk av vurderingstemaet er det samme som etter forurensningsloven § 11
- Denne feilen har forplantet seg videre til vedtakene
- Forslaget til endring av vannforskriften viser tydelig at vannforskriften og forurensningsloven oppstiller ulike rettslige vurderingstemaer
- KLDs forslag til ny forskriftstekst, jf. høringsnotat av 30. august 2023

JU 1392

«Inngrepene eller aktivitetene skal være begrunnet i overordnede samfunnsinteresser, eller deres nytte for menneskers helse, sikkerhet eller en bærekraftig utvikling skal være større enn nytten for miljøet og samfunnet av at miljømålene nås.»

- Miljødepartementets utslippstillatelse 05.06.2015

U 1821

«Krav om at samfunnsnyttene skal være større enn tap av miljøkvalitet er en forutsetning for tillatelse etter forurensningsloven generelt, jf. vurderingene i kapittel 7.»

- I kapittel 7 foretar departementet den alminnelige avveiningen av interesser etter forurensningsloven § 11

U 1827

- Saken reiser et generelt spørsmål om forståelsen av Norges EØS-rettslige forpliktelser

6. AVFALLSFORSKRIFTEN OG MINERALAVFALLSDIREKTIVET

6.1 Innledning

Saksøkernes anførsel: utslippstillatelsen og driftskonsesjonen er ugyldige som følge av brudd på avfallsforskriften kapittel 17

Sektorspesifikke regler om håndtering av mineralavfall

Sentralt virkemiddel for å kunne håndtere mineralavfall på en forsvarlig måte: avfallshåndteringsplan

- Avfallsforskriften § 17-7 første ledd **(JU 294)**
- Mineralavfallsdirektivet artikkel 5 nr. 2 bokstav a **JU 1724**

Viktig at denne planen kommer tidlig i prosessen:
Planlagt mengde og mulig håndtering av avfallsstrømmer legger føringer for innretningen av prosjektet

Saksøkerne ser slik på saken:

- Nordic Mining fikk en tillatelse til å drive mineralavfallsanlegg gjennom KLDs vedtak om utslippstillatelse av 5. juni 2015 **(U 1802)**
 - * Integrert tillatelse, jf. avfallsforskriften § 17-4 **JU 293**
- Denne tillatelsen inneholdt ikke en godkjent avfallshåndteringsplan
 - * I strid med avfallsforskriften § 17-6 bokstav c **(JU 294)**
- Regelverket åpner ikke for en «to-trinns-prosess» med etterfølgende godkjenning av avfallshåndteringsplan
- Unntaket i mineralavfallsdirektivet artikkel 5 nr. 5 kommer ikke til anvendelse **JU 1725**

- Dersom unntaket om unødvendig duplisering kommer til anvendelse, anfører saksøkerne at søknaden om utslippstillatelse ikke inneholder tilstrekkelig informasjon til å oppfylle kravene til en avfallshåndteringsplan

* Gjelder strenge krav til innholdet av en avfallshåndteringsplan, jf. mineralavfallsdirektivet artikkel 5 nr. 3

(JU 1724)

- Ugyldighet: innholdsmangel

Statens (nåværende) syn

(U 7885)

- Ikke krav om at en avfallshåndteringsplan godkjennes samtidig som en utslippstillatelse gis
- Tilstrekkelige opplysninger om avfallshåndteringen i søknaden om utslippstillatelse og andre dokumenter i saken

6.2 Avfallshåndtering i søknad om utslippstillatelse

08.08.08 Søknad om utslippstillatelse

U 145

10.06.09 Revidert søknad

U 189, U 204

XX.05.09 Delrapport rest- og biprodukter

(U 2709)

6.3 Avfallshåndtering i Miljødepartementets utslippstillatelse av 5. juni 2015

05.06.15 Miljødepartementets utslippstillatelse

(U 1802)

Tillatelsen gir etter sitt innhold rett til å deponere avgangsmasser i Førdefjorden, og til å anlegge gråbergsdeponiet

U 1832

Punkt 9 i tillatelsen: Avfall

U 1838

- Det oppstilles krav om godkjent avfallshåndteringsplan før deponi tas i bruk
- Fremgår ikke at det vil komme en selvstendig tillatelse til å drive mineralavfallsanlegg
- Kun krav om avfallshåndteringsplan for gråbergsdeponiet, ikke for sjødeponiet

6.4 Avfallshåndtering i ny tillatelse av 29. september 2016

- 29.09.16 Ny tillatelse fra Miljødirektoratet **U 1891**
- Endring av tillatelsen: avfallshåndteringsplanen skal også dekke sjødeponiet
 - Endringen i tillatelsen punkt 9.2.1 annet ledd **U 1901**

6.5 Avfallshåndtering i Miljødirektoratets vedtak 18. januar 2021 og KLD klagevedtak

- 18.01.21 Revidert utslippstillatelse fra Miljødir. **(U 2297)**
- Endrer kun tillatelsen vedr. bruk av kjemikalier
 - Avfallshåndteringen som før, jf. nå punkt 8 i tillatelsen **(U 2312)**
- 23.11.21 Miljødepartementets klagevedtak **(U 2350), U 2354**

6.6 Svar på begjæring om omgjøring og søksmålsvarsel

- 30.05.22 Miljødepartementets svar på søksmålsvarsel **U 3107**
- Fremgår uttrykkelig at utslippstillatelsen anses å inneholde en tillatelse til å drive mineralavfallsanlegg

6.7 Godkjenning av avfallshåndteringsplan

- 03.07.22 Utkast til avfallshåndteringsplan **(U 2402)**
- 26.03.23 Oppdatert utkast til avfallshåndteringsplan **(U 6495), (U 6514)**
- Hjelpedokument, Planlagt produksjon av malm, gråberg og avgang **HD 2**
- 24.04.23 Tilleggsinformasjon avfallshåndteringsplan **(U 6652), U 6653**
- 23.06.23 Godkjenning av avfallshåndteringsplan **U 6806**

Vedtaket innebærer blant annet at:

«Avfallshåndteringsplanen innlemmes som et vedlegg til tillatelsen etter forurensningsloven § 11.»

Fremstår som en ren formalitet – hverken avfallshåndteringsplanen eller allmennhetens

synspunkter på denne har fått noen reell innflytelse på
prosjektets design og driftsmetode

- Ingen selvstendig vurdering av ren underjordsdrift med tilbakefylling som alternativ
 - Ingenting som tyder på at tillatelsen har vært oppe til ny fullstendig prøving **U 6807**
 - * Se til sammenligning Miljødirektoratets oversendelse av klage til KLD av 7. juni 2021 **(U 4904)**
 - Det gis ikke gis en ny tillatelse - det foretas kun en mindre endring av den eksisterende tillatelsen **U 6811**
- Hva avfallshåndteringsplanen omfatter **U 6809**

6.8 ESA-sak 80563: Mineralavfallsdirektivet og sjødeponi

- 29.03.17 Klage fra miljøvernorganisasjonene **(U 5693), U 5696, U 5699**
- 06.04.17 ESA varsler KLD om klage **(U 5703)**
- 25.09.17 ESA spør KLD om informasjon **U 5705**
- 16.10.17 Informasjon fra KLD til ESA **U 4010**
- 15.01.18 Brev fra KLD til ESA **U 4014**
- 27.08.18 ESA etterspør ytterligere dokumentasjon **(U 5707), U 5708**
- 28.09.18 KLDs svar til ESA **(U 5709), U 5711**
- 22.11.18 Brev fra ESA til KLD
- 07.06.19 Brev fra KLD til ESA **(U 4026)**
- 06.10.21 ESAs foreløpige konklusjoner **U 3126**
- ESAs vurdering **U 3136**
 - Mineralavfallsdirektivets formål **U 3138**
 - To-trinn-prosess **U 3140**
 - Administrativ praksis **U 3145**
 - Konklusjon **U 3147**
- 08.12.21 Svar fra KLD til ESA **U 4042, U 4044**

6.9 Sammenfatning

Nordic Mining fikk en tillatelse til å drive mineralavfallsanlegg allerede i 2015

Tillatelsen inneholdt ikke en godkjent avfallshåndteringsplan

Regelverket åpner ikke for en «to-trinns-prosess»

Den etterfølgende avfallshåndteringsplanen er uansett en ren formalitet, uten islett av reelle vurderinger vedr. alternative driftsopplegg og dessuten innholdsmessig ulovlig

Søknaden om utslippstillatelse inneholdt ikke nok informasjon til å kunne «kalles» en avfallshåndteringsplan

7. MILJØKONSEKVENSENE

7.1 Innledning

- Tre uriktige forutsetninger for skjønnet
 - * Risikoen for partikkelspredning
 - * Risikoen for skade på marine arter
 - * Risikoen for påvirkning av sjømat
- Forholdet mellom uriktige faktiske forutsetninger og uforsvarlige prognoser

7.2 Partikkelspredning

7.2.1 Innledning

25.09.09 HI advarer om risikoen for partikkelspredning **U 428, 434**

«- finfraksjonen av gruveavfallet vil spre seg til store deler av fjorden, og problemene vil øke med tiden»

19.03.12 KLIF ber om tilleggsundersøkelser **U 1005, 1072**

10.04.12 Fiskeridep. ber om tilleggsundersøkelser **U 1215**

13.03.13 Miljøverndep. ber om tilleggsundersøkelser **U 1242**

7.2.2 Forutsetninger i tillatelsen

19.02.16 Kongelig resolusjon **U 1877, 1881**

«Vurderingene av risiko for partikkelspredning er knyttet til de 10% av avgangsmassen som utgjør finfraksjonene. På bakgrunn av tilleggsutredningene som ble gjennomført i 2013/2014 har departementet lagt til grunn i sitt vedtak at usikkerheten knyttet til spredning av partikler oppover i vannsøylen og utover det planlagte deponiområdet er vesentlig redusert og sannsynligheten for spredning vurderes som lav.»

05.06.15 KLDs vedtak **U 1802**

* Punkt 4.6.1 i vedtaket **U 1809**

* Punkt 7 i vedtaket **U 1827**

05.02.15 Brev fra KLD til Kommunaldepartementet **U 1633**

* Gjengivelse av Miljødirektoratets anbefaling **U 1636**

* Departementets vurdering **U 1642**

13.02.15 Brev fra Miljødirektoratet til KLD **U 3698**

* Sammenfatning **U 3700, 3703**

* Punkt 3.9.1 **U 3727, 3734**

7.2.3 Presisering: Risiko for spredning i strid med vilkårene

Spredning i strid med vilkårene vil være en svært alvorlig situasjon for både gruveselskapet og samfunnet

10.04.12 Fiskeridep. ber om tilleggsundersøkelser **(U 1215), U 1222**

[...] når den planlagte bergverksdriften med sjødeponering av avgangsmasser eventuelt er kommet i gang, så viser all erfaring at det vil være meget vanskelig å stoppe en sjødeponering dersom miljøovervåkningsprogrammet skulle gi resultater som tilsier stopp i sjødeponering. For bedriften antar vi også at et slikt opplegg gir svært liten forutsigbarhet.

19.11.14 Brev fra Miljødirektoratet til KLD

U 1601, 1608

I praksis vil en stans i deponering etter kort tid bety stans for hele virksomheten. Mellomlager for avgang og råmalm vil bety arealbeslag som i dag ikke er med i planene for virksomheten og det vi også bety en ikke ubetydelig kostnad å etablere slike mellomlager. På bakgrunn av dette anser ikke Miljødirektoratet det som realistisk å foreslå stans i deponering som et avbøtende tiltak for å hindre mulig påvirkning på kysttorsk.

7.2.4 Tilleggsundersøkelsene i 2014

Oversikt over problemstillinger

HD 12

22.09.14 SINTEF, Simulering av partikkelspredning

U 4741, 4750

26.09.14 NIVA, Utsynkingsforsøk flokkulert avgang

U 6764

29.09.14 DNV, Vurdering av flokkuleringseffekten og tilpasning i DREAM

U 4774,4778

Arbeidsdelingen mellom NIVA, DNV og SINTEF

HD 13

27.10.14 HI, Vurdering av tilleggsundersøkelsene

U 1445, 1447

«Videre må det stilles spørsmål om laboratorieforsøkene i rapporten er representative for situasjonen i selve avgangssystemet og i fjordvannet. Dette gjelder både selve innblanding av sjøvann i avgangen, påvirkningen på partiklene i avgangen ved transport gjennom utslippsrøret, og hva som skjer med avgangen etter at den har forlatt utslippsrøret.»

7.2.5 *Usikkerhetsfaktor nr. 1 – er egenskapene til avgangsmassen riktig beskrevet?*

16.03.12 Uttalelse fra Naturforvaltningsdirektoratet **960, 968**

19.03.12 Klima- og forurensningsdirektoratet, **U 1005, 1039**
gjengivelse av høringsuttalelse

20.11.12 Notat fra Klima- og forurensningsdirektoratet **U 4924, 4925**

[...] Det vil alltid kunne være behov for prosessmessige tilpasninger underveis i driften av en gruve. Dersom dette innebærer endringer med tanke på påvirkninger i resipienten, må dette vurderes når driften er i gang.

11.08.22 HI, kommentarer til avfallshåndteringsplanen **U 2487, 2488**

7.2.6 *Usikkerhetsfaktor nr. 2 – hvor effektiv er flokkuleringen i blandekummen (industriell flokkulering)?*

26.09.14 NIVA, Utsynkingsforsøk flokkulert avgang **U 6764**

* Merknad til tabell 4 **U 6787**

«Tabellen viser tallverdier med en større nøyaktighet enn reell usikkerhet skulle tilsi.»

* Merknad til tabell 5 **U 6796**

[...] tabellen under kan anses å gi et rimelig godt bilde [...]

* Begrenset antall forsøk

* Eksperiment utført på laboratorium

* Variasjoner i avgangens sammensetning

10.06.20 Endret prosess og dosering av Magnafloc **U 2050**

7.2.7 Usikkerhetsfaktor nr. 3 – er det skjærkrefter i røret som fører til at fnokkene går i oppløsning (deflokkulering)?

29.09.14 DNV, Vurdering av flokkuleringseffekten og tilpasning i DREAM (U 4776,4778)

Det er usikkerhet inn mot potensiell deflokkulering i røret og påvirkningen av dette på kornfordelingen. Deflokkulering er kjent å forekomme ved høye skjærkrefter og påvirker spesielt de største fnokkene. Skjærkreftene i røret indikerer ikke å være i en størrelse som kan føre til deflokkulering av de fineste kornfraksjonene (Jarvis et al., 2005). Den anbefalte kornfordelingskurven tar hensyn til denne kunnskapen opparbeidet for Hustadmarmor og litteratur på området.

22.09.14 SINTEF, Simulering av partikkelspredning U 4747

- * Utslipp pr. time: 532 tonn/time
- * Utslipp pr. år: 4,66 mill. tonn (532 x 24 x 365)
- * Rørets diameter: 58 cm
- * Utslippshastighet: 5.87 m/s

06.05.15 Søknad endret til 4 mill. tonn pr. år (U 3709)

xx.09.19 COWI, "Engebø Discharge of Tailings. Revised Feasibility Study, 1.5 Mt/y" Ikke fremlagt

- * Design av utslippsarrangementet i det nedskalerte prosjektet
- * Dokumentet er nevnt i teksten og i referanselisten i avfallshåndteringsplanen U 6609

01.07.20 SINTEF, Simulering av partikkelspredning i det nedskalerte prosjektet U 7007

- * Utslipp pr. time: 145,5 tonn/time U 7014
- * Utslipp pr. år: 1,27 mill. tonn (145,5 x 24 x 365)
- * Rørets diameter: 49 cm U 7014
- * Utslippshastighet: ca. 4 m/s U 6581

xx.xx.20 Veileder fra Norsk Vann, rapport 256 s. 39 U 6966, 6978

[...] Overføringen mellom flokkuleringsbasseng og separasjonsbasseng bør ikke utsette fnokkene for større skjærpåkjennning enn i siste flokkuleringskammer. Hastigheten bør derfor ikke overstige 20 cm/sek [...].

7.2.8 *Usikkerhetsfaktor nr. 4 – hvor effektiv er den naturlige flokkuleringen etter utslipp fra røret?*

24.05.09 NIVA, Beregning av partikkelspredning **U 4124, 4129**

«Dersom det ikke brukes flokkuleringsmidler, vil finfraksjonen antagelig spres horisontalt over avstander sammenlignbare med størrelsen av fjorden, uten å synke ut i første omgang. [...]»

15.04.11 NIVA, Sedimenteringsegenskaper Nussir **U 6982**

7.2.9 *Usikkerhetsfaktor nr. 5 – hvordan beveger partiklene seg i sjøen (simulering av partikkelspredning)?*

– Sintef-rapportene fra 2014 og 2020 **U (4750), 7014**

– Notat fra Lars Asplin og Pål N. Sævik, Havforskningsinstituttet (2023) **U 7034**

7.2.10 *Turbiditetsras (resuspensjon av partikler)*

11.08.22 HI, kommentarer til avfallshåndteringsplanen **U 2487, 2491**

7.3 Miljøkonsekvenser lagt til grunn i vedtakene

7.3.1 *Innledning*

Rettslig plassering

7.3.2 *Bunnfauna og økosystem*

05.06.15 KLDs utslippstillatelse **U 1811**

13.02.15 Miljødirektoratets anbefaling **U 3744**

7.3.3 *Marint liv*

Torsk **U 1813, U 3746**

Dypvannsfisk **(U 1812, 3744)**

Laks **(U 1813, 3746)**

Ål **(U 1814, 3747)**

Plankton **(U 1813, 3745)**

7.4 Skade på marine arter

7.4.1 Innledning og forutsetning i tillatelsen

Skade på marine arter **(U 1888)**

«sannsynligheten for alvorlig eller irreversibel skade på marine arter i Førdefjorden vurderes som liten»

– Antakelsen hviler på en forutsetning om lav partikkelspredning utenfor deponiområdet

* Kongelig resolusjon **(U 1881)**

* Miljødepartementets vedtak 5. juni 2015 **(U 1810)**

7.4.2 Saksøkernes anførsler

Saksøkerne vil anføre at dette er en uriktig beskrivelse: Sannsynligheten for alvorlige eller irreversibel skade er høyere enn dette

Klart at dette er en uforsvarlig antakelse, dersom antakelsene om lav partikkelspredning diskutert i foregående punkt er uforsvarlige

– Miljødepartementet om konsekvenser for torsk, vandrende villaks og plankton **(U 1813)**

– Kongelig resolusjon om konsekvenser for torsk **(U 1882)**

Saksøkerne vil anføre at antakelsen er uforsvarlig, *selv om* partikkelspredningen er innenfor grenseverdiene

7.4.3 Torsk

25.09.09 Havforskningsinstituttet **U 432**

10.09.10 Fiskeridirektoratet **(U 439)**

12.01.12 Fiskeridirektoratet **U 948**

20.02.12 Havforskningsinstituttet **U 956**

16.03.12 Brev fra Naturforvaltningsdir. til KLD **U 975**

10.11.14 DNV GL **U 1554**

27.10.14 Havforskningsinstituttet **U 1449**

XX.XX.19	Havforskningsinstituttet	U 2004
7.4.4 Dypvannsfisk		
25.09.09	Havforskningsinstituttet	(U 433)
20.02.12	Havforskningsinstituttet	(U 956)
16.03.12	Brev fra Naturforvaltningsdir. til KLD	(U 970)
04.11.14	Miljødirektoratet	(U 1522)
19.11.14	Miljødirektoratet	(U 1605)
XX.XX.19	Havforskningsinstituttet	(U 2006)
23.06.23	Havforskningsinstituttet	U 7074
7.4.5 Laks		
25.09.09	Havforskningsinstituttet	(U 431)
20.02.12	Havforskningsinstituttet	(U 956)
16.03.12	Brev fra Naturforvaltningsdir. til KLD	(U 977)
7.4.6 Ål		
25.09.09	Havforskningsinstituttet	(U 432)
20.02.12	Havforskningsinstituttet	(U 956)
16.03.12	Brev fra Naturforvaltningsdir. til KLD	(U 972)
27.10.14	Havforskningsinstituttet	(U 1449)
04.11.14	Miljødirektoratet	(U 1524)
7.4.7 Plankton		
16.03.12	Brev fra Naturforvaltningsdir. til KLD	(U 979)
XX.XX.19	Havforskningsinstituttet	(U 2007)

7.5 Påvirkning på sjømat

7.5.1 Innledning og forutsetning i tillatelsen

Med «*påvirkning av sjømat*» menes både direkte påvirkning, omtalt som sjømatesikkerhet, og indirekte påvirkning gjennom endring i omdømme

Forutsetninger i kongelig resolusjon:

- Sjømatesikkerhet (direkte påvirkning) **U 1884**

«lite sannsynlig at den planlagte deponeringen vil ha negativ effekt på sjømattryggheten»

- Omdømme (indirekte påvirkning) **U 1885**

«mulige negative effekter for fiskeri- og oppdrettsvirksomhet, som vurderes som begrensede»

7.5.2 Sjømatesikkerhet (direkte påvirkning)

Kjemikalier

Opprinnelig kjemikaliebruk:

20.02.12 Havforskningsinstituttet **(U 954)**

16.03.12 Brev fra Naturforvaltningsdir. til KLD **(U 979)**

19.03.12 Brev fra KLIF til KLD **(U 1056)**

04.03.15 Brev fra NIFES til NFD **(U 1764)**

Ny kjemikaliebruk (SIBX):

Udatert Høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet **(U 2284)**

XX.XX.19 Høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet **(U 2010)**

10.08.22 Høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet **(U 2487)**

Tungmetaller

04.03.15 Brev fra NIFES til NFD **(U 1766)**

14.09.22 Hørings svar fra Agnar Kvellestad **(TU 1 – 46)**

XX.XX.22 Artikkel i TFNL **(U 7079)**

Nanopartikler

29.10.14	NNV, hørings svar til reguleringsplan	(U 1466)
31.01.14	DNV GL	(U 4898)
04.03.15	Brev fra NIFES til NFD	(U 1767)

7.5.3 *Omdømme (indirekte påvirkning)*

Erkjent av staten at det ikke er gjort forsøk på å tallfeste omdømme problemet

10.09.10	Innsigelse fra Fiskeridirektoratet region vest	(U 438)
16.03.12	Brev fra Naturforvaltningsdirektoratet til KLD	(U 960)
30.04.12	Brev fra havbruksselskaper til KLD	(U 1225)
14.05.14	Firdaposten, sjømatnæringens felles opprop	(U 1233)
13.11.14	Felles opprop fra sjømatnæringen	(U 1235)
17.11.14	Brev fra FHL til regjeringen	(U 1478)
18.11.14	Artikkel på sjomatnorge.no	(U 1237)
19.11.14	Artikkel i the Guardian	(U 1618)
19.11.14	Brev fra Norges fiskarlag til Miljødir.	(U 1484)
26.11.14	Brev fra NHO reiseliv til Kommunaldep.	(U 1234)
17.06.20	Mineraldirektoratets driftskonsesjon	(U 2056)

7.6 **Sammenfatning om miljøkonsekvenser**

Partikkelspredningen vil bli større enn forutsatt

Miljøkonsekvensene vil under enhver omstendighet bli svært alvorlige

Staten har under enhver omstendighet lagt til grunn en uforsvarlig antakelse om

- Skadene på marint liv
- Påvirkning på sjømat

8. ALTERNATIV TIL SJØDEPONI

8.1 Innledning

8.1.1 Kort om saksøkernes anførsler

I vedtakene har staten konkludert med at vilkåret i vannforskriften § 12 annet ledd bokstav c er oppfylt, og at tillatelse til sjødeponi kan gis.

Vannforskriften § 12 annet ledd bokstav c

«hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre»

Saksøkerne anfører at vedtakene er ugyldige fordi:

- Det er mulig å utvinne rutil og granat ved ren underjordsdrift uten sjødeponi
 - * Driftsformen er teknisk mulig og uten uforholdsmessige kostnader, men muligens med noe redusert lønnsomhet
 - * Ved ren underjordsdrift er det mulig å kombinere tilbakefylling og salg av avgangsmasser med deponering av avgang i dedikerte bergrom
- Utvinning av rutil og granat kan dermed oppnås «med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre», jf. vannforskriften § 12 (2) bokstav c
- Alternativet uten sjødeponi vil heller ikke medføre «uforholdsmessig store kostnader»
- Vilkåret for å tillate forringelse jf. vannforskriften § 12 (2) bokstav c er dermed ikke oppfylt
- Dessuten bygger tillatelsen etter forurensingsloven § 11 på en uriktig faktisk forutsetning om at et alternativ uten sjødeponi ikke er realistisk
- Staten har heller ikke gjort nok for å undersøke og avklare om sjødeponi kan unngås. Utredningsplikten etter forvaltningsloven er ikke oppfylt

8.1.2 Videre opplegg

Den kronologiske gjennomgangen videre vil overordnet vise:

- Fra 2007 til og med utslippstillatelsen i 2016 skisserte Nordic Mining et prosjekt med en malmproduksjon på omlag 4 mt/år og totalt 250 mt over 50 år
- I 2017 valgte Nordic Mining å nedskalere det planlagte prosjektet vesentlig til en malmproduksjon på omlag 1,5 mt/år og totalt 57 mt over 39 år. Planen viste en «base case» der all avgang skal i sjødeponiet, uten tilbakefylling
- De langt lavere avfallsmengdene aktualiserte drift uten sjødeponi, noe som ble påpekt av saksøkerne og andre i klager, omgjøringsbegjæringer og høringsuttalelser
- Det fins likevel ingen reelle vurderinger av spørsmålet i noen vedtak eller klagevedtak. Spørsmålet har blitt en «kasteball» dels mellom etater og dels fremover i tid
- Miljødirektoratet ba høsten 2022 om utredninger av noen relevante spørsmål fra Nordic Mining, og en del utredninger ble presentert våren 2023. Disse gir ikke grunnlag for å konkludere med at drift uten sjødeponi er teknisk/økonomisk umulig, og Miljødirektoratet har dessuten heller ikke vurdert spørsmålet da avfallshåndteringsplanen ble godkjent og utslippstillatelsen revidert sommeren 2023.

8.2 Kronologi 2007 - 2016: Nordic Minings prosjekt og forvaltningens håndtering frem til reguleringsplan og utslippstillatelse i 2016

Nordic Mining oversendte forslag til planprogram til tidligere Naustdal kommune 25. oktober 2007

(U 77)

- Driftsform: Dagbruddsdrift i kombinasjon med underjordsdrift

U 87

- Planlagt omfang:

* Planlagt uttak av malm: 6 – 10 mt. malm/år

U 89

- * Planlagt produksjon av avgang: 6 – 10 mt.
avgang/år **U 96**
- Anslått varighet: ca. 35 år **U 96**
- Forslag til utredningsprogram **U 98 flg.**
 - * Driftsform (dagbrudd vs. underjordsdrift),
tilbakefyllingsmuligheter, varighet og omfang
ikke angitt som utredningstema
- Kommunen vedtok planprogrammet med noen mindre
justeringer i møte 15. november 2007 **(U 103)**
- Den 19. februar 2009 sendte Nordic Mining sitt første
forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning til
Askvoll og tidligere Naustdal kommune **(U 293)**
- Driftsform og omfang i konsekvensutredningen: **U 311**
 - Dagbruddsdrift:
 - * 3 - 4 mt malm/år,
 - * Totalt 45 mt malm
 - * Varighet: Første ca. 15 år
 - Underjordsdrift:
 - * 4-6 mt malm/år
 - * Totalt estimert til ca. 200 mt malm **U 311**
 - * Varighet: Fra ca. år 15 og i 25 – 35 år (totalt 40 –
50 år) **U 323**
- Konsekvensutredningen omfatter 34 delutredninger, se
oversikt i utkastets vedlegg B **U 425**
 - Valg av driftsform (dagbrudd vs. underjordsdrift),
varighet og omfang var premisser, uten noen
nærmere synliggjøring eller utredning av
alternativer
- Den 10. juni 2009 sendte Nordic Mining (revidert)
søknad om utslippstillatelse **(U 157)**

Driftsform og omfang i søknaden:

U 173

- Dagbruddsdrift:
 - * 3 mt malm/år,
 - * Totalt ca. 45 mt malm
 - * Varighet: opptil 15 år
- Underjordsdrift:
 - * Opptil 6 mt malm/år
 - * Totalt estimert til ca. 200 mt malm
 - * Varighet: 35-40 år

Omfang avgangsmasser til sjødeponi:

U 159

Det søkes om deponering av opp til 6 mill. tonn avgangsmasse pr. år. Dette vil tilsvare ca. 250 mill. tonn avgangsmasse i løpet av driftsperioden på ca 50 år.

- Valg av driftsform (dagbrudd vs. underjordsdrift), varighet og omfang var premisser, uten noen nærmere synliggjøring eller utredning av alternativer

KLIF ber den 14. november 2011 om at Nordic Mining gir en vurdering av alternativer til sjødeponering

U 876-77

Nordic Mining gir en slik vurdering den 20. januar 2012

U 878 flg.

- Vurderinger av alternativer til sjødeponi

U 921 flg.

Oppsummering:

- Relativt omfattende redegjørelse av muligheten for landdeponi med ulike alternative plasseringer
- En summarisk vurdering av tilbakefylling og alternativt anvendelse av avgang fra Nordic Mining (ca. 8 sider):
 - * Peker på ulike anvendelsesområder for avgangsmasse
 - * Anslår at 5 – 10 % av totale avgangsmasser kan avsettes istedenfor å deponeres.

- * Med en total avgang på 250 mt utgjør det inntil 25 mt, eller gjennomsnittlig (25 mt/50 år) 500 000 tonn/år
- * Tilbakefylling: Ca. 9 % av totalt avgangsvolum kan innfylles i dagbrudd, tilbakefylling i underjordsområder kan gi «noe» reduksjon
- * Peker eksplisitt på at dagbruddsdrift umuliggjør tilbakefylling de første 15 år, men vurderer ikke om en driftsform med ren underjordsdrift ev. i kombinasjon med deponering i dedikerte bergrom kan være et alternativ.

Den 11. januar 2012 sendte Mineraldirektoratet sine betraktninger om spørsmålet om sjødeponi til Næringsdepartementet

U 4047

- Direktoratet mener at tilbakefylling ikke er et realistisk alternativ:
 - * Vil «gå mange år» før tilbakefylling kan skje
 - * Ikke mulig å tilbakefylle «all avgangen»
- Kortfattet og overordnet, vurderer blant annet ikke:
 - * Størrelsen på prosjektet
 - * Dagbrudd vs. ren underjordsdrift
 - * Muligheten for løpende gjenfylling/tilbakefylling med tilhørende reduksjon i deponerte mengder
 - * Kombinasjon av tilbakefylling, alternativ avsetning, og dedikerte bergrom

Direktoratet for naturforvaltnings høringsinnspill til reguleringsplanen 16. mars 2012

U 960

- Påpeker at alternativ avsetning og tilbakefylling er utilstrekkelig utredet

U 996

KLIFs uttalelse om tilbakefylling til Miljøvern-departementet 19. mars 2012

U 1064

Miljødepartementet ber om ytterligere informasjon og anbefalinger, og fatter vedtak om utslippstillatelse

- I brev datert 13. mars 2013 fra Miljødepartementet til blant annet Nordic Mining, skriver departementet

at det ikke foreligger «*tilstrekkeleg grunnlag til å treffe avgjerd i Engebøsaka*» og ber om tilleggsinformasjon

(U 1242)

* Det bes ikke om ytterligere informasjon knyttet til driftsform, tilbakefylling, omfang mv.

Miljødirektoratets endrede anbefaling i brev av 13. februar 2015

(U 3698)

Miljødepartementet gir utslippstillatelse den 5. juni 2015

U 1802

– Punkt 3 «Bedriftens vurdering av alternativer til sjødeponi»

U 1805

– Punkt 5 «Alternativ til sjødeponi og avfallsminimering»

U 1823

– Tilbakefylling:

* Departementet legger til grunn at avgangsmasser må mellomlagres før eventuell tilbakefylling.

* Departementet viser til at eventuell tilbakefylling skal inngå i en driftsplan etter mineralloven

* Departementet viser til at det i avfallshåndteringsplanen skal legges opp til størst mulig grad av tilbakefylling

Omfang av tillatt deponering i sjødeponiet:

– 4 mt avgangsmasse per år

U 1834

– Maksimalt 250 mt avgangsmasse, ingen tidsbegrensning

U 1839

Utslippstillatelsen påklages – klagen tas ikke til følge

– Klagen ble ikke tatt til følge i kongelig resolusjon av 19. februar 2016

U 1877, 1885-87

* Alternativ avsetning av avgangsmasser: Departementet viser til tidligere utredninger

* Underjordsdrift: Departementet viser til at dette skal vurderes av Direktoratet for mineralforvaltning – vurderes ikke om en slik driftsform kan avverge et sjødeponi

8.3 Kronologi 2017 - 2022: Nordic Minings nedskalerte prosjekt og forvaltningens håndtering frem til driftskonsesjon

8.3.1 Nordic Minings nedskalering av prosjektet

Brev fra Nordic Mining til Miljødirektoratet 15. september 2020: Informasjon om vesentlig nedskalering av prosjektet

U 4063

8.3.2 Nordic Minings konkretisering av prosjektet gjennom «Feasibility studies» 2017 - 2021

Oversikt over studiene

U 6510

2017: Pre-feasibility Study utarbeides

Ikke fremlagt

2020: Definitive Feasibility Study

Ikke fremlagt

2021: Updated Definitive Feasibility Study (UDFS)

– Sammendrag fremlagt

U 2540

8.3.3 Søknad og vedtak om driftskonsesjon

01.02.19: Nordic Minings søknad om driftskonsesjon – basert på nedskalert plan

(U 1912)

– Driftsscenario og planlagt uttaksvolum

U 1945

* Malm til oppredning: 1,5 mt per år i dagbrudd, totalt 29,5 mt malm

* 14 år dagbruddsdrift, ytterligere 5 år med malm fra mellomlager

* Deretter totalt 23,3 mt malm til oppredning fra underjordsdrift

01.10.19: Høringsuttalelse fra flere miljøorganisasjoner – peker blant annet på betydningen av at planene er nedskalert

U 1990

02.10.19: Flere miljøorganisasjoner krever ny søknad om utslippstillatelse og ny konsekvensutredning

U 2016

06.02.20: Begjæring om omgjøring av utslippstillatelsen fra Natur og Ungdom

U 2024

24.04.20: Miljødirektoratets kommentarer til søknad og høringsuttalelser om driftskonsesjon

U 4882 flg.

- Viser til at det er DMF som er «premissgiver for selve driften av mineraluttaket»
- Forutsetter at DMF ser på «muligheter for avfallsreduksjon og tilbakefylling»
- Viser til at det «skal mye til» for å trekke tilbake en gitt tillatelse
- Mener at det ikke er grunnlag for å kreve ny søknad om utslippstillatelse – viser til at vilkårene begrenser miljøkonsekvensene til et akseptabelt nivå

17.06.20: Mineraldirektoratet tildelte driftskonsesjon etter mineralloven i vedtak av 17. juni 2020

U 2052

- Viser til at det vil gjenstå ca. 79 mt malm («measured» og «indicated») som gir grunnlag for tilsvarende forlengelse av driftstid
- Viser til at «inferred» ressurser kan «med tiden vise seg å være drivverdige».
- Viser til tidligere omfattende «miljømessige vurderinger», og legger disse «til grunn» (U 2072)
- Viser til at det ikke er nye opplysninger gjennom driftskonsesjonsbehandlingen, og at «forholdet til vannforskriften er tilstrekkelig opplyst og ivaretatt».
- Spørsmålet om nedskalert plan kan ha betydning for deponiløsningen vurderes ikke

26.06.20: Miljødirektoratets avslag på begjæring om omgjøring av utslippstillatelsen

U 2082 flg.

- Foretar en vurdering på vedtakstidspunktet, dvs. det opprinnelige prosjektet
- Påpeker at avgangsmassene på vedtakstidspunktet var så store at det uansett ville være behov for deponiløsning i tillegg til tilbakefylling
- Viser til at driftskonsesjonen ikke forelå da utslippstillatelsen ble gitt, og at det ikke stilles krav til rekkefølge

- Viser til at det er direktoratet for mineralforvaltning som skal ta stilling til hvordan graven skal drives og ressursene utnyttes
- Viser til godkjent driftsplan, kommende avfallshåndteringsplan og kommende driftsplan for underjordsdrift
- Vurderer ikke om det nedskalerte prosjektet kan gjennomføres uten sjødeponi

12.08.20: Klage over driftskonsesjon fra Natur og Ungdom (vår understrekning)

U 2240

Dette blir særlig tydelig når man leser Miljødirektoratets nylige avslag på begjæring om omgjøring av utslippstillatelsen av 17. juni 2020 og Mineraldirektoratets tildeling av driftskonsesjon i sammenheng. Miljødirektoratet avfeier at de store endringene i prosjektet krever en ny vurdering av utslippstillatelsen, ved å vise til at dette nå håndteres av Mineraldirektoratet. Mineraldirektoratet avviser på sin side at de er forpliktet til å vurdere alternativer til dagbrudd og sjødeponi gitt de nye forutsetningene, under henvisning til Miljødirektoratets vurdering av alternativer i utslippstillatelsen. Resultatet er at de vesentlige endringene i prosjektet, og konsekvensene av disse for ressursutnyttelse og behov for dagbrudd og sjødeponi, ikke vurderes av noen instans. Dette er ren ansvarsfraskrivelse, og åpenbart ikke holdbar forvaltningsutøvelse.

21.08.20: Klage over driftskonsesjon fra Naturvernforbundet

U 2252

09.12.21: Miljødirektoratets vurdering av klager på driftskonsesjonen

U 4889

- Opplyser at endringene i driftsopplegget ble vurdert i avslaget på omgjøringsbegjæring
- Mener at endringer er «påregnelig»
- Viser til at «nedskalert drift» vil måtte vurderes nærmere i avfallshåndteringsplanen

06.05.22: NFD opprettholder driftskonsesjonen 2022

U 2371

- Departementets vurdering av «de miljømessige konsekvensene»

U 2387-88

- * Viser til vurderingene i reguleringsvedtaket og utslippstillatelsene frem til 2016 – altså det opprinnelige «store» prosjektet
- * Viser til Miljødirektoratets vurdering 9. desember 2021 (ovenfor) – men heller ikke der ble betydningen av nedskalert drift vurdert av Miljødirektoratet
- * Viser til at betydningen av nedskalert drift ble vurdert av Miljødirektoratet i avslaget på omgjøringsbegjæring 20. juni 2020. Det er ikke riktig.
- * Viser til at nedskalert drift «vil måtte vurderes nærmere ifm. avfallshåndteringsplanen».

8.4 Kronologi 2022 – 2023: Godkjenning av avfallshåndteringsplan og ny endring av utslippstillatelsen

8.4.1 Nordic Minings opprinnelig avfallshåndteringsplan i 2022 og pålegg om ytterligere utredning

- 03.07.22: Nordic Mining leverte avfallshåndteringsplan til Miljødirektoratet **(U 2402)**
- Driftsform og sjødeponi tas for gitt, ingen vurdering av ren underjordsdrift uten sjødeponi **U 2417, 2451**
 - Tilbakefylling i dagbrudd og bergrom **U 2421**
 - * Nevner ikke tilbakefylling av avgang i dagbrudd som en mulighet
 - * Antyder tilbakefylling av opp mot 500 000 tonn/år ved underjordsdrift, men vil bli videre detaljert som del av driftsplan for underjordsdrift
 - * Nordic Minings konsept i UDFS er basert på underjordsdrift uten tilbakefylling der tilbakefylling ses på som «a future opportunity» **U 2568**
- Flere aktører leverte hørings svar til utkastet
- 22.08.22: AMRs hørings svar **U 2473, 2476, 2480**

- 28.09.22: Naturvernforbundets og Natur og Ungdoms høringsvar **U 2497-99**

05.12.22: Miljødirektoratet ber Nordic Mining om vurdering og analyse av temaene som fremkom under høringen **U 4065**

8.4.2 *Nordic Minings endelige avfallshåndteringsplan, Miljødirektoratets godkjenning og revidert utslippstillatelse*

26.03.23: Oppdatert avfallshåndteringsplan fra Nordic Mining **U 6495**

- Innholdsfortegnelse, særlig punkt 3.7 – 3.10 er Nordic Minings svar på direktoratets spørsmål **U 6496**

Nordic Mining beskriver følgende alternativer:

- Kapittel 3.7: Dagens driftsform men med tilbakefylling **(U 6526 flg.)**

- * Lanserer tilbakefylling av avgangsmasser i dagdeponiet (ca. 13,6 mt)
- * Anslår at i underkant av 50% av avgangsmassen kan tilbakefylles i gruverom
- * Resten i sjødeponi

- Kapittel 3.8: Ren underjordsdrift med tilbakefylling, men med gjenværende avgang til sjødeponi **(U 6529)**

- * Gir lavere mengde malm, lavere mengde tilbakefylt avgang og mer avgangsmasse til sjødeponi enn dagens plan med tilbakefylling
- * Ikke økonomisk bærekraftig prosjekt

- Kapittel 3.9: Etablering av anlegg for deponi av avgang under jord **(U 6537)**

- * Usikkert om plass i fjellet
- * Ikke deponiplass til de store mengder gråberg som må tas ut
- * Ikke «på langt nær» økonomisk bærekraftig

- Kapittel 3.10: Landdeponi for avgangsmasser

- * I stor grad gjengivelse av tidligere vurderinger av landdeponi for avgangsmasser – uten interesse for saken

Beskrivelser og vurderinger i avfallshåndteringsplanen bygger i hovedsak på konsulentrapporter:

- 20.04.23: Hatch, Underground-Only Mining, Backfill Evaluation (U 6681)

- Økonomiske beregninger gjort av Axe Valley Mining – besittes ikke av staten og ikke fremlagt i saken

24.04.23: Tilleggsinformasjon til avfallshåndteringsplan (U 6652)

23.06.23: Miljødirektoratets godkjenning av avfallshåndteringsplanen og endring av utslippstillatelsen U 6806

- Avgangsmasse til sjødeponi:

- * Beholder grensen på 4 mt/år (U 6815)

- * Reduserer totalgrensen fra 250 mt 170 mt som følge av nedjustert ressursanslag fra Nordic Mining. Ingen tidsbegrensning. (U 6820)

- Pålegger nytt vilkår om tilbakefylling av avgang i dagbrudd og tomme gruverom «så langt det er teknisk og sikkerhetsmessig mulig» (U 6820)

- Heller ikke denne gangen noen vurdering av om det nedskalerte prosjektet kan gjennomføres som et rent underjordsprosjekt uten dagbrudd og sjødeponi

- * Til tross for at dette har vært etterlyst i klager, omgjøringsbegjæringer og høringsuttalelser helt siden 2019

- * Til tross for at dette temaet har vært «sparket frem» til avfallshåndteringsplanen av både Miljødirektoratet og Næringsdepartementet, for eksempel: (U 4890)

Nedskalert drift og uttak av en større andel granat, vil måtte vurderes nærmere i forbindelse med avfallshåndteringsplanen som Nordic Rutile skal utarbeide. Denne planen skal godkjennes av Miljødirektoratet før deponering kan starte.

- Ingen nærmere vurdering av de utredningene som Miljødirektoratet selv hadde bedt om, heller ikke tekniske og økonomiske forutsetninger

8.5 Oppsummering av kronologi: Forvaltningens kunnskapsgrunnlag og vurdering av driftsformens betydning for deponibehovet

Frem til utslippstillatelsen i 2016:

- Saksutredningen og vurderingene handlet i hovedsak om
 - * sjødeponi vs. landdeponi for avgangsmasser
 - * miljøkonsekvensen av et sjødeponi
 - * andre miljøkonsekvenser (støy, støv, landskap, oppdrett mv.)
- Utredning og vurdering av mulig gruvedesign og driftsform uten sjødeponi var tilnærmet fraværende
- Prosjektet som ble vurdert var svært umodent. Forelå ingen konkret realistisk plan da utslippstillatelsen ble gitt (PFS, driftsplan el.). Det manglet sentral informasjon som for eksempel
 - * Hvor mange tonn/år som realistisk sett kunne produseres
 - * Hvor mange år en slik produksjon ville pågå
 - * En massebalanse som kunne gi grunnlag for en vurdering av alternativer til sjødeponi
 - * Økonomisk informasjon som kunne gi grunnlag for en vurdering av alternativer til sjødeponi
 - * Disponering av avgang og gråberg ved alternative driftsformer, for eksempel ren underjordsdrift, tilbakefylling, bruk av dedikerte bergrom mv.

Frem til klagevedtaket på driftskonsesjon i 2022:

- Nedskalering av produksjonen utløste ingen nye utredninger eller vurderinger av gruvedesign og driftsform for å unngå sjødeponi

- I perioden april 2020 til desember 2021 ga Miljødirektoratet uttalelser til driftskonsesjon, klager på driftskonsesjon samt avslag på omgjøringsbegjæring av utslippstillatelse
 - * Viste til at driftsform, avfallsreduksjon, tilbakefylling skal vurderes av mineraldirektoratet
 - * Viste til fremtidig avfallshåndteringsplan og underjordsplan
- Vedtak og klagevedtak om driftskonsesjon fra mineralmyndighetene:
 - * Ingen vurdering av om nedskalert produksjon muliggjør en driftsform uten sjødeponi
 - * Viste til fremtidig avfallshåndteringsplan

Godt uttrykt allerede i Natur og Ungdoms klage på driftskonsesjonen i august 2020:

(U2240)

Resultatet er at de vesentlige endringene i prosjektet, og konsekvensene av disse for ressursutnyttelse og behov for dagbrudd og sjødeponi, ikke vurderes av noen instans. Dette er ren ansvarsfraskrivelse, og åpenbart ikke holdbar forvaltningsutøvelse.

Frem til godkjenning av avfallshåndteringsplan og revidert utslippstillatelse i juni 2023:

- Nordic Mining fikk utredet noen spørsmål knyttet til tilbakefylling og dedikerte bergrom
- Miljødirektoratets vedtak inneholder ingen vurdering av teknisk og økonomisk mulighet for ren underjordsdrift uten dagbrudd og sjødeponi, til tross for at spørsmålet om konsekvens av nedskalert drift tidligere har blitt «sparket frem» til avfallshåndteringsplanen
- Pålegger nytt vilkår om tilbakefylling av avgang i dagbrudd og tomme gruverom «så langt det er teknisk og sikkerhetsmessig mulig»

(U 6820)

8.6 Dagens planlagte prosjekt - ressursgrunnlag, driftsform, varighet, produksjonsmengder av malm, gråberg og avgang

8.6.1 Dagens ressursestimat fra Nordic Mining

Bilag 2 til avfallshåndteringsplanen

U 6652

Tabell 1: Oversikt over ressursgrunnlaget for Engeboforekomsten

Kategori	Tonn Mt (@2%TiO2 Cut-off)	TiO2-innhald (wt%)	Granat-innhald (wt%)
Målte (Measured)	29,2	3,60	44,5
Indikerte (Indicated)	104	3,48	43,9
Totalt (Measured+Indicated)	133,2	3,51	44,0
Utleia framtidige ressursar (Inferred)	254,1	3,15	41,3

The JORC Code, 2012

TU1 2

– Hva JORC Code er

TU1 4-5

– Ressurser: skillet mellom Measured (målte), Indicated (indikerte) og Inferred (utledede) ressurser

TU1 12

– Reserver: bare Measured (målte) og Indicated (indikerte) ressurser kan regnes som reserver

TU1 17

* Bare reservene som kan danne grunnlag for «a technically and economically viable project»

(TU1 17)

– Illustrasjon

TU1 10

– Beskrivelsen av Inferred (utledede) ressurser som ikke kan medregnes som reserve

TU1 13-14

8.6.2 Nordic Minings plan for uttak av malm og gråberg samt deponibehov

Bilag 2 til avfallshåndteringsplanen

U 6653-54

Tabell 2: Malmuttak i Engeboforekomsten i samsvar med UDFS

Driftsform	Malm (Mt)	TiO ₂ (wt%)	Gråberg (Mt)
Dagbrott	20,4	3,85	18,9
Under jord	27,4	3,67	0,8
Malmlager	9,3	2,70	-
Totalt	57	3,57	19,7

Avfallshåndteringsplanen om malmuttak, produksjon av gråberg og avgangsmasser:

- Malm til oppredning og gråberg:

U 6511

Malmuttaket vil først skje gjennom dagbrot og deretter ved underjordsdrift. Dagbrotetvil generere 29,7 millionar tonn malm og 18,9 millionar tonn gråberg over ein periode på 15 år. Underjordsdrifta vil generere 27,3 millionar tonn malm og 0,78 millionar tonngråberg over 18 års drift. Gråberg frå dagbrotet og underjordsgruva vil transporterast til gråbergsdeponiet. I tillegg vil gråbergsdeponiet romme malm i form av eit mellomlager.

- Avgangsproduksjon:

U 6561

Avgang frå mineralprosesseringa består av knust og malt eklogitt som har vore gjennom fysisk separasjon for å skilje ut eit rutil- og granatkonsentrat. Om lag 15% av malmen takast ut som salbare produkt. Med utgangspunkt i ein driftsmodell med eit uttak på 1.500.000 tonn per år vil dette utgjere eit deponeringsbehov på ca. 1.300.000 tonn per år.

Planlagt produksjon av malm til oppredning – samlet ca. 57 mt - sammenstilling

HD 16

Planlagt produksjon av malm til oppredning og gråberg

HD 17

Planlagt produksjon av malm, gråberg og avgang, sammenstilling

HD 3

- Malm til oppredning: 57 mt

- Gråberg til dagdeponi: 19,7 mt, hvorav 18,9 mt i dagbruddsfasen

- Avgangsmasse til sjødeponi: 48,5 mt

8.7 Valget av dagbruddsdrift gjør det nødvendig med sjødeponiet

8.7.1 Håndtering av avgangsmasser ved dagbruddsdrift

Dagbruddsdrift skaper ikke rom for samtidig tilbakefylling de første 15 år

- Avfallshåndteringsplanen, tabell 11

U 6534

Et av statens svar på dette er at også dagbruddet kan tilbakefylles og at det samlet kan tilbakefylles mer ved planlagt driftsform enn ved ren underjordsdrift

U 6634

– Synspunktet kommer fra avfallshåndteringsplanen og Hatch

(U 6533)

– Tar ikke hensyn til periodiseringen – at tilbakefylling ikke vil være mulig de 15 første år med dagbrudd

* Hjelpedokument

HD 20

Ved dagbruddsdrift de 15 første år, fremstår sjødeponiet som uunngåelig

8.7.2 Håndtering av gråberg ved dagbruddsdrift

Dagbruddsdrift genererer store mengder gråberg som skal deponeres i landdeponiet

– Bilag 2 til avfallshåndteringsplanen

(U 6653)

– Illustrasjon hjelpedokument

HD 18

8.7.3 Konklusjon

Rotårsaken til behovet for sjødeponi er valget av dagbruddsdrift de 15 første årene

HD 19

Tilbakefylling i dagbrudd etter 15 år vil redusere sjødeponiet, men ikke forhindre det.

8.8 Den tekniske muligheten for ren underjordsdrift uten sjødeponi

8.8.1 Innledning

Liten tvil om at det rent teknisk er mulig å gjennomføre uttak av Rutil og Granat i Engebøfjellet uten dagbrudd og sjødeponi

Løpende massebalanse for to «avfallsstrømmer» er avgjørende: avgangstrømmen og gråbergstrømmen

* Må være løpende balanse mellom produksjon og disponering

8.8.2 Faktorer som påvirker produksjon og disponering av avgangsmasse - massebalansen

Oversikt over sentrale faktorer som påvirker massebalansen

HD 21

Produksjonsmengde malm til oppredning – ca. 85% blir avgang

– Nordic Minings begrunnelse for valg av 1,5 mt/år

U 6525, 6522

* Hovedsakelig begrensninger i granatmarked

Hvilke mineralprodukter som kan selges, og hvilke som kastes

– Eksempel: Muligheten for salg av finkornet granat og pyritt

U 6523-24

– Andel avgang som kan tilbakefylles

* Avfallshåndteringsplanen: Maksimalt 47% ved bruk av Cemented Paste Backfill

U 6528

* Sintef: 51% ved bruk av Paste Backfill

U 7101

Alternativ avsetning (salg mv)

* 2012: Nordic Mining anslår 5-10% av totale avgangsvolumer

U 930

* Vist til av KLIF i 2012

U 1009

* Vist til av Miljødirektoratet i generell vurdering av forbud mot sjødeponi i 2015

U 3699

* 2015: Nordic Mining anslår «større andel» enn 5-10%

U 1805

* 2019: I søknad om driftskonsesjon viser Nordic Mining til tidligere vurderinger, 10-15%

U 1986

* Et konservativt estimat basert på 7,5% av 5 mt gir årlig avsetning på $((5 \text{ mt} * 0,85) * 0,075) = 320 \text{ 000}$ tonn.

Dedikerte bergrom

– Sprenger ut bergrom i gråberget for å (mellom)lagre avgangsmasser inntil det ev. selges

- Medfører produksjon av mye gråberg som må disponeres
 - * Stort marked for gråberg fra Engebøfjellet (høy egenvekt)
 - * Nordic Mining har tillatelse til et dagdeponi hvor det kan (mellom)lagres inntil 15 mill. m³. Gir betydelig fleksibilitet

8.8.3 Disponering av avgangsmasser uten sjødeponi er innen rekkevidde - illustrasjoner

Illustrasjoner – avgangsdisponering ved ulik årlig produksjonsmengde

HD 22

Illustrasjoner – avgangsdisponering ved ulik årlig produksjonsmengde og alternativ avsetning 130 000 t (3%)

HD 23

Illustrasjoner – avgangsdisponering ved ulik årlig produksjonsmengde hensyntatt salg av fint granat og pyritt (100 00 t/år)

HD 24

8.9 Den økonomiske muligheten for ren underjordsdrift uten sjødeponi

8.9.1 Forvaltningens vurderinger

I vedtakene er det ingen spor av at forvaltningen har vurdert de økonomiske mulighetene

8.9.2 Avfallshåndteringsplanen om ren underjordsdrift med tilbakefylling

Avfallshåndteringsplanen om ren underjordsdrift med tilbakefylling (uten dagbrudd men med sjødeponi):

- Underjordsdrift generelt er 5-20 ganger dyrere enn dagbruddsdrift **U 6515**
- De økonomiske vilkår for ren underjordsdrift **U 6534-36**
- Konkluderer med negativ nåverdi før skatt **(U 6536)**
 - * Valgt en malmproduksjon med en avgang på 50,3 mt over 40 år, dvs. ca. 1,3 mt/år (tabell 11, U 6534)

- * Valgt et tilbakefyllingsopplegg (CPB) der «backfill plant» utgjør 53% av total CAPEX og der «binder consumption» (sement) utgjør ca. 68% av OPEX pr tonn CPB
- * Ikke beskrevet noen andre alternativer

Hvordan har forvaltningen vurdert denne informasjonen?

- Ingen spor av noen vurdering i vedtaket om godkjenning av avfallshåndteringsplan og revidert utslippstillatelse **(U 6806)**
- Vi vet dessuten at forvaltningen ikke har hatt tilgang til de økonomiske beregninger gjort av Axe Valley Mining – besittes ikke av staten og ikke fremlagt i saken
- * Saksøkerne ba om fremleggelse **U 6748**
- * Staten har bekreftet at forvaltningen ikke besitter dokumentene **U 6762**

8.9.3 *Noen observasjoner rundt Nordic Minings fremstilling av kostnadene ved ren underjordsdrift*

- Nordic Minings opplysning om at underjordsdrift generelt er 5-20 ganger dyrere enn dagbruksdrift **(U 6515)**
- Men opplyser også at underjordsdrift er 6 ganger dyrere enn dagbruksdrift **U 6520**
 - Høyere enn kostnadene Nordic Mining selv ser ut til å operere med i dette prosjektet (UDFS) **U 7701 (U 2595)**
 - * Differanse bryteknad: «Underground mining» USD 11.43 pr mined tonne og «Open Pit Mining» USD 2.48 pr. Ore Tonne. Bryteknaden ved underjordsdrift er (11.43/2.48) ca. 4,6 ganger høyere
 - * Differansen når kostnad ved gråberg i «Open Pit Mining» hensyntas: Bryteknaden ved underjordsdrift er ca. 2,8 ganger høyere **HD 25**

Nordic Minings opplysning om at underjordsdrift gir «lågare inntekter dei første åra som følge av lågare innhold av rutil i malmuttaket under jord» **(U 6536)**

- Synes ikke å stemme med inntektsforventningene i UDFS

U 7689

Nordic Mining har basert seg på en kostbar tilbakefyllingsløsning

- * Valgt et tilbakefyllingsopplegg (CPB) der «backfill plant» utgjør 53% av total CAPEX og der «binder consumption» (sement) utgjør ca. 68% av OPEX pr tonn CPB

(U 6535)

- Avfallshåndteringsplanens beskrivelse av løsningen

U6527-28

- Sintefs beskrivelse av mulighet for alternative tilbakefyllingsløsninger

U 7086 flg.

- Nordic Mining har kun beskrevet én mulig tilbakefyllingsløsning med svært høye kostnader som hevdes å medføre negativ NPV.

Eksempler på andre faktorer med betydning for kostnadene:

- Nordic Mining har kun vurdert ett årlig produksjonsvolum (1,5 mt malm til oppredning)
- Hvilken del av reserven som skal utvinnes først er ukjent
- Er adkomst til underjordsdriften fra toppen av fjellet det mest rasjonelle?

U 6531

Oppsummering:

- Forvaltningen kjenner ikke grunnlaget for Nordic Minings forutsetninger og beregninger som skal vise at ren underjordsdrift ikke er «økonomisk bærekraftig»
- Klare indikasjoner på at avfallshåndteringsplanens beskrivelse av kostnadene ved underjordsdrift overdrives

8.9.4 *Avfallshåndteringsplanen om ren underjordsdrift med tilbakefylling og dedikerte bergrom (UGTMF)*

Avfallshåndteringsplanens beskrivelse

U 6537 flg.

- Stort sett ren gjengivelse av Hatches rapport

(U6725 flg.)

- Konkluderer med at det ikke er plass til merproduksjonen av gråberg i landdeponiet (15 mill. m³)
- Konkluderer med negativ nåverdi før skatt
- En «mulig konklusjon» er at det ikke er plass i fjellet

8.9.5 *Noen observasjoner rundt Nordic Minings fremstilling av dedikerte bergrom*

Nordic Mining har forutsatt at det skal deponeres 27 mt avgangsmasser i dedikerte fjellhaller

- Forutsetter en avgangsproduksjon på 1,3 mt/år, uten at andre produksjonsmengder eller -profiler vurderes
- Forutsetter at det ikke kan avsettes noe avgangsmasse alternativt i løpet av 40 år, ingen vurdering av avsetningsmuligheter over tid
- Forutsetter en tilbakefyllingsgrad i tomme gruverom som ikke overstiger 47% og at ikke noe finere granatprodukter kan selges i løpet av 40 år

Nordic Mining synes å forutsette samme kostbare tilbakefyllingsløsning i dedikerte bergrom som tomme gruverom (bruk av CPB) uten å vise til noe stabilitetsbehov eller annet som kan begrunne det

Nordic Mining nevner ikke at gråberg fra utdrevne bergrom (UGTMF) kan selges

- Derimot legge Nordic Mining til grunn at (det samme) gråberget fra dagbruddsdriften kan selges «over tid»

U 6547

Årlig produksjon av gråberg i planlagt dagbruddsperiode og ved UGTMF er sammenlignbare:

- * Årlig produksjon i dagbruddsperioden (totalt ca. 18,9 mt)
- * Estimert årlig produksjon ved UGTMF
- * Sammenstilling

U 6555

U 6538

HD 26

- * Gråbergsdeponiet gir fleksibilitet: ved dagbruddsdrift er planlagt utnyttelse ca. 8,9 m³ mens tillatelsen er 15 m³.

Nordic Minings angivelse av kostnadene og NPV ved UGTMF er helt udokumenterte

- «som ikkje på langt nært er økonomisk bærekraftig» **(U 6538)**
- Hatchs angivelse av NPV **U 6728**
- Er det for eksempel medregnet inntekt ved salg av gråberg?
 - * Inntektsindikasjon **U 5653**

8.10 Illustrasjon: Granatprosjektet til AMR

8.10.1 Innledning

Arctic Minerals prosjekt består i å utvinne granat med biprodukter samt produksjon av ballaststein på vestsiden av Engebøfjellet.

30.06.21: Søknad om driftskonsesjon **(U 2661)**

- Forord **U 2677**

30.06.21: Pre-Feasibility Study **(U 5447)**

25.05.22: Mineraldirektoratets avslag på søknaden: **(U 2705)**

Siden AMR ikke har utvinningsrett til statens mineraler i omsøkt område, kan AMR ikke få driftskonsesjon.

Rettighetstvist mellom Nordic Mining og AMR – skal behandles i Høyesterett i januar 2024

- Kart som viser rettighetstvisten **U 5489**

AMRs prosjekt illustrerer design- og driftsmuligheter - og hvilke type vurderinger forvaltningen skulle foretatt i denne saken.

8.10.2 Nøkkelinformasjon om AMRs prosjekt

Gruvedesign, driftsmetode og -plan **U 5582 flg.**

- Ren underjordsdrift uten verken land- eller sjødeponi

- Utvinning av totalt 25 mt malm til oppredning
 - * Scenario 1: 0,5 mt/år i 51 år
 - * Scenario 2: økning til 1,0 mt/år fra år 8, total driftstid 30 år
 - Armourstone (ballaststein) produseres og selges i parallell fra år 5 for å skape rom for (mellom)lagring av avgangsmasser
 - I de 5 første årene skal malmprosesseringen skje eksternt på Lutelandet parallelt med at det lages underjordsrom for prosessering i Vevring
 - Etter år 5 skal prosesseringen foregå underjord i Vevring.
 - Mineralprosessering i fase 1 og 2 **U 5471**
 - Parallell produksjon av ballaststein fra fase 2 **U 5472**
 - AMRs massebalanse **U 2698-99**
- AMR har beregnet en NPV (etter skatt) på NOK 2,5 bn med 8 % diskonteringsfaktor **U 5476**
- Sysselsetting: Ca. 50 personer ved full drift **U 2701**
- Driftsprinsipper **U 2686**

8.10.3 Noen sentrale observasjoner

1) De to prosjektene utnytter samme bergart (eklogitt) med samme egenskaper (ekstrem styrke, hardhet og tyngde). Det er delvis de samme ressursene som omhandles av de to konkurrentene.

2) Produksjonsvolumer og -tid:

	Nordic Mining	AMR
Malmproduksjon (mt)	57	25
Produksjonstid (ROM)	39	50/30
Malmproduksjon (mt) pr. år	1,5	0,5/1,0
avgang sjødeponi (mt)	48,5	N/A
Gråberg landdeponi (mt)	19	N/A

- Statens prosesskriv 27. april 2023 **U 6637**

3) Brytningsmetode: Bruk av entreprenør med standard anleggsutstyr **U 2689**

4) AMR produserer mindre avgang pr. tonn malm:

– ved en malmproduksjon på 500 000 t/år produserer AMR ca. 385 000 t/år avgang («filler») **U 5647**

– AMRs avgang utgjør ca. 77% av malm til oppredning, mens Nordic Minings avgang utgjør ca. 85% av malm til oppredning

5) Salg av avgangsmasser:

– AMR har allerede solgt hele avgangsproduksjonen de fem første år **U 5647**

* Ca. 385 000 tonn/år, totalt ca. 1,9 mt

* Dette alene er mer enn en forsiktig beregning av Nordic Minings anslag (320 000 t/år, jf. ovenfor)

– AMR har inngått intensjonsavtale med stor asfaltprodusent **U 5648**

6) Salg av ballaststein (gråberg)

– ARM vil selge produksjonen fortløpende - 385 000 t/år (scenario 1) eller 770 000 t/år (scenario 2) **U 5653**

* Anslår en pris på NOK 65/t

* AMR har inngått intensjonsavtale med en av Skandinavias største veientreprenører

7) Økonomiske nøkkeltall

AMR angir en «post tax IRR» på 32,1 og tilbakebetaling på 3,8 år **U 5477**

Nordic Mining angir en «post tax IRR» på 19,8% og tilbakebetaling på 4,4 år **U 2547**

8.11 Særlig om vilkårene som staten har stilt og adgangen til å omgjøre vedtakene

Statens grep for å forhindre «unødvendig» forurensning er å stille vilkår i utslippstillatelsen og driftskonsesjonen.

Oversikt over vilkår relatert til begrensning og disponering av avfall:

- Driftskonsesjonen
 - * Mineraldirektoratets vilkår **U 2053**
 - * Næringsdepartementets tilleggsvilkår **U 2394-95**
- Revidert konsolidert utslippstillatelse 23. juni 2023 (utvalg): **U 6811 flg.**

Noen observasjoner:

- Vilkårene som er stilt forhindrer ikke:
 - * At Nordic Mining anlegger dagbrudd med sjødeponering som uunngåelig konsekvens
 - * At Nordic Mining designer et driftsopplegg og innretter sin drift slik at sjødeponiet blir nødvendig
- Vilkårene forhindrer derfor heller ikke brudd på vannforskriften § 12 (2) c.
- Vilkårene er for øvrig utpreget skjønsmessige og vil være krevende å sanksjonere, eksempler:

«størst mulig ressursutnyttelse av forekomsten»

«behovet for deponering blir minst mulig, basert på beste tilgjengelige teknologi og beste tilgjengelige drifts- og deponeringsmetoder»

«hvordan tiltakshaver jobber systematisk med å redusere overskuddsmasser, og konkrete resultater av dette arbeidet»

«Bedriften skal arbeide kontinuerlig med å redusere mengden avgangsmasse og gråberg som må deponeres gjennom å finne alternativ anvendelse»

Litt om Nordic Minings incentiver

9. OMFANGET AV TILLATT FORURENSNING

9.1 Innledning

Prosjektet, slik det nå beskrives, vil medføre en årlig produksjon av ca. 1,3 millioner tonn avgangsmasse, totalt ca. 48 millioner tonn over 39 år

Utslippstillatelsen gir likevel Engebø Rutile rett til å deponere inntil 4 millioner tonn avgangsmasse i Førdefjorden per år, totalt inntil 170 millioner tonn

Majoriteten av mengdene i den nye utslippstillatelsen gjelder dermed en mulig fremtidig forurensning av Førdefjorden med et ukjent omfang, i en ukjent tidsperiode, og med et ukjent behov

Omfanget av tillatelsen er i strid med den skrittvis tilnærmingen som kreves etter vannforskriften § 12, tolket i samsvar med føre-var-prinsippet

Heller ikke forurensningsloven § 11, tolket i lys av føre-var-prinsippet og Grunnloven § 112, åpner for å tillate forurensning som kan vise seg å være unødvendig, særlig når man mangler faktisk kunnskap om miljøeffektene av et sjødeponi

Uansett er omfanget av tillatelsen så mangelfullt begrunnet av utslippstillatelsen er ugyldig også av denne grunn, jf. forvaltningsloven § 25 og § 41

9.2 Omfanget av den reviderte utslippstillatelsen 23. juni 2023

Miljødirektoratets vedtak 23. juni 2023

(U 6806)

– Begrunnelsen for utslippstillatelsen på totalt 170 mt avgang

U 6807-10

– Mengdene kommer fra avfallshåndteringsplanen bilag 2

(U 6654)

Observasjoner:

– Den nye tillatelsen på 170 mt tilsvarer Nordic Minings beregnede totale avgang dersom både målte, indikerte og utledede ressurser utvinnes med

den utvinningsgrad Nordic Mining har valg (ca. 197 mt malm til oppredning, se U 6654)

- Utslippstillatelsen på 4 mt/år videreføres, men nevnes ikke i vedtaket
- Utslippsgrensen på 4 mt/177 mt reduseres ikke for mengden avgang som skal tilbakefylles i dagbrudd og gruverom
- Vedtaket viser til at reduksjonen i tillatt avgangsmasse i sjødeponi er resultat av en avveining «av de motstående interesser»
 - * Vedtaket inneholder ingen slik avveining
 - * Vanskelig å forstå at nedjusteringen fra totalt 250 mt til 170 mt er et resultat av en slik avveining

9.3 Illustrasjon av tillatt og planlagt avgangsdeponering

9.3.1 Tillatt og planlagt avgangsdeponering frem til 2062 (39 år)

Hva er Nordic Minings sannsynlige produksjonstakt frem til år 2062 (39 år fra 2024)?

- Nordic Mining har selv planlagt med 1,5 mt malm til prosessering pr. år og 1,3 mt avgang pr. år **(U 6511, 6561)**
 - «Flaskehalsen»: Granatmarkedet **(U 6522)**
 - Det er dette planlagte prosjektet som er finansiert
- Tilbakefylling i denne perioden:
- I dagbruddet: 13,6 mt etter avsluttet dagbruddsdrift **U 6529**
 - I gruverom:
 - * Avgangsproduksjon underjordsdrift (27,4 mt x 0,85) = 23,3 mt **(U 6653)**
 - * Andel som kan tilbakefylles (47%) er ca. 11 mt

Årlig: Tillatt vs. planlagt deponering i sjødeponi etter tilbakefylling i dagbrudd og bergrom i 39 år **HD 27**

- Totalt ca. 26,5 mt over 39 år hvorav ca. 19,5 mt under dagbruddsdriften første 15 år

Akkumulert: Tillatt vs. planlagt deponering i sjødeponi i 39 år

HD 28

- Planlagt etter tilbakefylling: 26,5 mt
- Tillatt: (4 mt x 39) 156 mt

9.3.2 *Hva er Nordic Minings sannsynlige produksjonstakt etter 2062 (om noen)?*

Ingen opplysninger i saken, vil bero på en lang rekke faktorer

Dersom Granatmarkedet er det samme, er det sannsynlige en fortsatt produksjonstakt på 1,5 mt malm til prosessering pr. år og 1,3 mt avgang pr. år

- Etter fortsatt tilbakefylling (47%) vil det da deponeres 689 000 tonn/år (53%). Maksimalgrensen på 170 000 t vil være nådd etter en ytterligere driftstid på rundt 208 år (ca. år 2232)
- Dersom man regner med deponering av all avgangsmasse i sjødeponi (uten noe tilbakefylling) fra år 1 vil maksimalgrensen være nådd etter en total driftstid på ca. 130 år (ca. år 2154)

Om man likevel legger til grunn en produksjonstakt på 4 mt malm til prosessering pr. år og 3,4 mt avgang pr. år fra 2063:

- Etter fortsatt tilbakefylling (47%) vil det da deponeres 1,8 mt/år. Maksimalgrensen på 170 000 t vil være nådd etter en ytterligere driftstid på ca. 80 år (ca. år 2142)

9.3.3 *Oppsummering*

Ingen synlig konsistens mellom tillatte mengder forurensing (avgang i sjødeponi) og Nordic Minings konkrete planer og sannsynlige produksjonstakt

Sannsynligvis gjelder mer enn 80% (mer enn 140 mt) av mengdene i utslippstillatelsen mulig forurensing minst 40 til iallfall 130 år frem i tid.

Ukjent behov, ukjent omfang, ukjent periode.

9.4 Nærmere om direktoratets begrunnelse for å tillate deponering av 4 millioner tonn avgang per år og 170 millioner tonn totalt – uten tidsbegrensning

Den sentrale begrunnelsen i revidert utslippstillatelse 23. juni 2023

(U 6806, 6809)

Å basere tillatt mengde som kan deponeres i sjødeponiet på den samlede mengden utvinnbar malm gir forutsigbarhet for driften av anlegget, som også er dimensjonert for å kunne prosessere større mengder malm enn det som fremkommer i UDFS-en.

Saksøkernes kommentarer:

- Ingen nærmere forklaring på hvorfor hensynet til forutsigbarhet for Nordic Mining skal være avgjørende
- Andre usikkerhetsfaktorer:
 - * Geologi – Tillatelsen forutsetter at «inferred resources» kan utvinnes som malm
 - * Hvilket marked det vil være for rutil og granat om 40 år og potensielt betydelig lenger frem i tid.
 - * Hvilken teknologi som er tilgjengelig om 40 år og potensielt betydelig lenger frem i tid. Utvikling av prosesseteknologi og automatisering vil eksempelvis kunne redusere mengden avgang og kostnader ved tilbakefylling/deponering i bergrom
 - * Avsetningsmuligheten for avgangsmasser om 40 år og potensielt betydelig lenger frem i tid. Det er grunn til å tro at avsetningsmuligheten for avgangsmassene bedres fremover.
 - * Muligheten for finansiering av gruvedriften om 40 år og potensielt betydelig lenger frem i tid.
 - * Synet på gruvedrift generelt, og sjødeponi spesielt, kan være et annet om 40 år og potensielt betydelig lenger frem i tid. Kan påvirke både muligheten og betingelsene for videre drift.
 - * Sjødeponi er omstridt og går en usikker fremtid i møte – tilsier at det ikke nå gis en mer omfattende tillatelse enn det som dekker

(U 6654)

konkrete planer, jf. regjeringens mineralstrategi,
21. juni 2023, s. 56

U 7229

- Gir nåværende tillatelse bedre forutberegnelighet for Nordic Mining?
 - * En rekke skjønnsmessige vilkår knyttet til ressursutnyttelse, tilbakefylling, alternativ disponering, avfallsminimering mv.
 - * Adgang til revisjon av utslippstillatelsen hvert 10. år, jf. forurensningsloven § 18 tredje ledd
 - * Fiskeridepartementet brev 10. april 2012

(U 1222)

Til dette vil vi bemerke at når den planlagte bergverksdriften med sjødeponering av avgangsmasser eventuelt er kommet i gang, så viser all erfaring at det vil være meget vanskelig å stoppe en sjødeponering dersom miljøovervåkingsprogrammet skulle gi resultater som tilsier stopp i sjødeponering. For bedriften antar vi også at et slikt opplegg gir svært liten forutsigbarhet...

Andre mer sentrale hensyn nevnes i det hele tatt ikke for eksempel:

- En utslippstillatelse tilpasset konkrete planer (skrittvis fremrykking) vil gjøre det mulig å opparbeide tidsnær kunnskap om
 - * sjødeponiets faktiske miljøeffekter før en ev. ny driftsfase vurderes
 - * muligheten for avsetning av avgang og gråberg
 - * Inntekts- og kostnadsbildet ved ulike driftsalternativer
- Forutsigbarhet for andre enn Nordic Mining
 - * Fiskeridepartementet brev 10. april 2012

(U 1224)

Tidsaspektet i planene med antatt gruvedrift i over 50 år, medfølgende deponering av betydelige mengder gråberg og gruveavgang, krever langsiktig planlegging. Når en eventuell gruvevirksomhet er satt i gang, vil det være vanskelig å endre betingelsene for driften. Dette sammen med kompleksiteten i virksomheten, både med hensyn til naturinngrep og i selve gruveprosessene, tilsier at konsekvensvurderingene må være basert på grundig og vitenskapelig dokumentert kunnskap. Det er viktig at det legges betydelig vekt på forutsigbarhet, både for de som

vil forårsake naturinngrepene og for lokalsamfunnene og brukerne av fjorden.

10. PÅSTAND

På vegne av saksøkerne nedlegges slik påstand:

1. Kongelig resolusjon av 19. februar 2016 er ugyldig.
2. Klima- og Miljødepartementets vedtak av 23. november 2021 er ugyldig.
3. Nærings- og fiskeridepartementets vedtak av 6. mai 2022 er ugyldig.
4. Miljødirektoratets vedtak av 23. juni 2023 er ugyldig.
5. Norges Naturvernforbund og Natur og Ungdom tilkjennes sakskostnader.